

כי ביום הזה יכפר עליכם

לקראת שובת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 192

פנינים לפרשת וילך

מסופר על מרן רבי ישראל סלאנטר זצ"ל, שפנה פעם ביום הכיפורים לאחד המתפללים וביקש לשמוע: "מה השעה כעת?". הלה היה שקוע באווירת יום הדין וחרדה אפפה אותו, ובשל כך לא השיב לרבי ישראל על שאלתו. העיר לו רבי ישראל: "וכי מפני שהינך מפחד מאימת הדין אני אשם?!"

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

לעודדו ולחזקו. ה'חפץ חיים' שיתף אותו במה שעבר עליו בעצמו מילדות, וגולל את מסכת חייו הקשים ביתמות ועוני, כל זאת במטרה למנוע בו תקוה ואמונה כי גם לו מחכה עדיין עתיד מזהיר. רבי אריה לייב, בן ה'חפץ חיים' מצייץ בספרו, כי כך גם בשנה אחרת בליל יום הכיפורים קיבץ ה'חפץ חיים' את כל הבחורים המבוגרים, ועוררם וזירזם להשתדל למצוא את זיווגם בשנה זו. כל זה כאמור בליל היום הקדוש! הדאגה הכנה וההשתתפות האמתית בצער הזולת היו עבודת היום של ה'חפץ חיים'!

ואכן כך זכינו לראות ולשמוע אצל כל גדולי ישראל, כפי גדלותם והשגתם העצומה במכמני התורה, כך הצטיינו עד מאוד במידותיהם

המשך בעמוד 28

מסופר כי אבי תנועת המוסר, מרן רבי ישראל סלאנטר זצ"ל, פנה פעם ביום הכיפורים לאחד המתפללים וביקש לשמוע: "מה השעה כעת?". הלה היה שקוע באווירת יום הדין וחרדה אפפה אותו, ובשל כך לא השיב לרבי ישראל על שאלתו מאומה אלא פשוט התעלם. העיר לו רבי ישראל: "וכי מפני שהינך מפחד מאימת הדין אני אשם?! אדרבה, ככל שאתה מתעלה במדרגותיך ביום הקדוש הזה עליך להכפיל ולשלש את מידת הזהירות בכבוד חברך". כנגד זה יש לנו דוגמה מופלאה כיצד נהג האדם השלם מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, אשר למרות היותו אחוז במעלות עליונות כל לבו היה למען זולתו. וכפי שהיטיב להגדירו בלשונו הוא בנו הגאון רבי אריה לייב זצ"ל בספרו 'דוגמא מדרכי אבי' (אות יב) כך: "בפעל היה דעתו תקוע תמיד בבין אדם לחברו, בין בדברים גדולים בין בקטני קטנות".

הבה ונשמע מה היתה דאגתו של ה'חפץ חיים' בליל יום הכיפורים הקדוש?

מסופר כי שנה אחת בליל יום כיפור, לאחר שקהל המתפללים עזב את בית המדרש, נותר ה'חפץ חיים' לבדו להמשיך בעבודת הקודש לאור עששיות בודדות. לפתע הוא שם לב לרחש מסוים בבית המדרש. הוא הסתובב אחרונית ומבטו נתקל בבחור פלוני מבוגר, מאומללי העיירה, אשר שנים רבות מנסה למצוא את זיווגו ללא הצלחה.

נכמרו רחמיו של ה'חפץ חיים' ומיד עזב את כל ענייניו הנשגבים והלך למקומו של הבחור והתיישב לצדו. הניח ידו על כתפו והחל

מספרים על הגאון רבי יחזקאל לוויןשטיין זצ"ל, משגיח דישיבת פוניבז', ששנה אחת ביו"כ ראו אותו תלמידיו בהפסקה שבין תפילת מנחה לנעילה כשהוא חוזר בהתלהבות על דברי המשנה "אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל" כי הרגיש בטהרה ובקדושה האופפת ומאירה על נפשו

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על ריבוי הצדקה והחסד בימים אלו

ותשובה ותפילה וצדקה...

העסקן שהרב השתמש בו, אבל אע"ז לבקש מהרב שיפרסם את שמו לכה"פ בין אנ"ש, ועכ"פ בין העשירים". אמר לו רי"א: "שמע היטב, עסקן זה טוב הוא לא רק לענייני הצבא אלא לכל מיני הצלות שבני דורנו צריכים להם, ולא רק לעשירים... ואפרש שיחתי - באותו היום שבאת אלי לפני כשבועיים נכנסו אלי כלה ואמה אשר באו לשפוך לבם כי מועד הנישואין קרב ובא ולרש אין כל, ובושה תכסה פניהם מרוב פחד ובהלה שתיפרד החבילה, משיצאו שתיהן נכנסת עם 'שאלתך', ואמרת לעצמי, הנה הקב"ה בעל הגמול בוודאי לא ישיב ריקם את פני נותני הצדקה אשר גדולה צדקה להגן מכל מיני פורענויות צרות וייסורים, על כן ביקשתי ממך את צרור הכסף, נתתיו להם ובזכות שמחת לבם בא אליך כתב ה'פטור' עד הבית..." (מפי הגאון הגדול רבי ראובן פיין זצ"ל, ששמע מהבחור עצמו שכבר נהפך להיות 'בעל בעמיו' - בימי נדודיו מאדמת אירופה לשנחאי שביפן בימי המלחמה).

במכתב שכתב הגאון רבי אלחנן וואסערמאן על הגאון רח"ע נמצא כתוב וז"ל: "ונמצאו פתקאות ממרן ז"ל, והן קבלות מערבי יוה"כ"פ, באחת מהן מעיו"כ כתוב: 'לעשות חסד עם כל מי המבקש'."

באחת השנים בערב יום הכיפורים לפנות ערב נראה הרה"ק רבי שלומק'ה מזוועה"ל זי"ע מטפל ומתקן בצינור שבור של מי שופכין (ביוב) שעמד בסמיכות לבית מדרשו כשהוא כבר לבוש בקיטל וטלית לקראת 'כל נדרי'. אחד העוברים ראה את המחזה הנורא,

בימים אלה מרבין בני ישראל בצדקה, וכך אנו זועקים ומתריעים בימי ר"ה ויוה"כ "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה", ואיתא ברמב"ם בהלכות תשובה (ג ד): "נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה וחסד ובמעשים טובים ולעסוק במצוות מראש השנה ועד יום הכיפורים יותר מכל השנה".

כתב רבינו אפרים רמז מן התורה להרבות בצדקה בימים אלה: בלשון הכתוב (דברים טז, כ) "צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ", שראוי להרבות בצדקה ורדוף אחריה, למען תחיה - שבזכות הצדקה תזכה להיכתב ולהיחתם לחיים, אימת הכתוב מדבר, 'וירשת' אותיות 'ו' תשרי', שכן מתוך עשרת ימי תשובה ישנם שישה ימים שניתן לתת בהם צדקה (שהרי בשני ימים דר"ה ובשבת שובה וביוה"כ אי אפשר לתת צדקה).

בימים מקדם, כשהיתה אימת הצבא של מדינת ליטא, עלה למעונו של הגאון הגדול רבי יצחק אלחנן ספעקטור זצ"ל בחור בן עשירים שהגיע זמנו להתייצב לפני הצבא, וכה בכה לפניו: "רבי הקדוש, עד לאחרונה היו בני העשירים משחדים את פקידי הצבא בממון רב והללו היו מוציאים כנגד ה'מצלצלין' שטר שחרור ו'פטור' מהצבא, אך לאחרונה גדלה רשעותם של פקידי הצבא הנוטלים את השוחד בשמחה רבה, ולאחר שהממון בכיסם הם שבים 'למסור' את המשחדים וכך אוסרים בבית האסורים את הבחורים ואביהם גם יחדיו, על כן נפשי בשאלתי כדת מה לעשות, כי אם לא אתן שוחד הרי מיד אלקח לצבא, ולאידך, הרי גם נתנת השוחד איננה עצה..." חשב הגאון כמה דקות, ולאחר מכן נענה ואמר: "שמע נא, יש לי עסקן גדול (מאכער) שלגביו אין דלת נעולה, הכל פתוח לפניו - הב לי צרור מעותיך ואני אמסור אותו לאותו עסקן, לך בשלום לדרכך, תן תנומה לעפעפיך ושטר השחרור יגיע ע"י הדואר עד לפתח ביתך", וכן עשה הבחור.

ואכן, כעבור שבועיים ימים נקש בביתם איש הדואר ומסר לידי הבחור מכתב מטעם הצבא הפוטרו משירות בצבא 'מטעמי בריאות' ושם ניתן בידו זכות ערעור עד יום פלוני... וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון. הבחור שלא ידע את נפשו מרוב שמחה מיהר לביתו של הגאון להודות לו ולברך את שליחו הנאמן, ובתוך הדברים אמר לרי"א: "הנה, מובן מאליז שאי אפשר לפרסם בראש כל חוצות מיהו

האחרונים שעלה משה להר סיני להביא את התורה גזרו (בני ישראל) יום צום ותענית, וביום האחרון שבכולם, שהוא סוף ארבעים יום, גזרו תענית ולנו בתעניתם כדי שלא ישלוט בהם יצה"ר, ולמחרתו השכימו ועלו לפני הר סיני. ישראל היו בוכים לקראת משה, והוא היה בוכה לקראתם, עד שעלתה בכייתם למרום. באותה שעה נתגלגלו רחמי של הקב"ה על ישראל וקיבל את תשובתם, בישרה אותם רוח הקודש בשורות טובות ונחמות. אמר הקב"ה לישראל: "בניי, נשבע אני בשמו הגדול שלי ובכסא הכבוד שלי, שתהא לכם בכיה זו לששון ולשמחה גדולה, ויהיה לכם יום זה יום סליחה וכפרה ומחילה לכם ולבניכם ולבני בניכם עד סוף כל הדורות".

מספרים על הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, משגיח דישיבת פוניבז', ששנה אחת ביו"כ ראו אותו תלמידיו בהפסקה שבין תפילת מנחה לנעילה כשהוא חוזר בהתלהבות על דברי המשנה 'אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל' כי הרגיש בטהרה ובקדושה האופפת ומאירה על נפשו.

שמה תאמר כיצד ניתן לשלב בין שמחה לבכיה, כבר כתב ה'לבוש מרדכי' (חותנו של המהרי"ץ דושינסקיא) בלישנא דקרא (תהילים מז, ח) 'כי מלך כל הארץ אלוקים זמרו משכיל', שאם אנו מתעוררים כי הוא 'מלך על כל הארץ' כיצד שייך לומר לפניו, אך על כך אמר הכתוב 'משכיל' - שמי שיש בו דעת ושכל יודע שאין זו סתירה כלל וכלל.

בתוספת נופך הסביר הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע את עומק המשל והנמשל, דאי כפשטיה איזו שמחה יש לו למלך כשרואה הררי זבל מונחים מחוץ לביתו? אלא הכוונה לאב רחום שרואה את בנו מתפתל מכאבים עזים בבטנו, וממהר לדרוש ברופאים שמצאו שיש לילד תולעים במעי, מיד נתנו סממנים שונים עד שלאחר זמן-מה יצאו כל התולעים כולם מתוכו והילד נרפא לגמרי. הנה, כאשר יראה האב את התולעים בחוץ תגדל שמחתו עד מאוד. שהרי מלכלוך זה נתייסר בנו ועתה הכל מחוץ לגופו... כך גם לדידן, שמח הקב"ה במחילת עוונותיהם של ישראל על שהם הוציאו מקרבם את החלקים המעופשים והמקולקלים שהיו במעיהם, והאב שמח ברווחת בניו אהוביו.

ואם בל"ג בעומר מכרכרים ורוקדים בשיר זה בהתלהבות מפני עניינים נשגבים שיום זה מסוגל, ק"ו בנו של ק"ו ביום הקדוש, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו ועיקר כוונת רבי עקיבא היא על יום הכיפורים.

והזמן גרמא, כדכתיב בגמרא (יומא פז:): "תנו רבנן, מצוות וידוי ערב יום הכיפורים עם חשכה..." , כי אי אפשר לתשובה בלא וידוי, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה א א) כל מצוות שבתורה, בין עשה בין לא תעשה, אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתוודות לפני האל-ברוך הוא, שנאמר (במדבר ה, ו-ז) 'איש או אשה כי יעשו... והתודו את חטאתם אשר עשו' זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה".

ויידע כי גדול כוחו של וידוי להעביר מעליו כל פורענות כדמצינו לגבי בלעם הרשע, דכתיב ביה (במדבר כב, לד) "ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי", ואמר במדרש (במדבר כ, טו) שהיה רשע ערום,

וכמעט נעתקה לשונו מרוב תדהמה. שאל הלה את הרבי: רבי קדוש, מה מעשיכם כאן בזו השעה - לטפל במי שופכין בשעה שאנו עומדים על פתחו של היום הגדול והנורא". אמר לו ר' שלומק'ה: "מעשיי אלה הם כמעשיו של הכהן גדול בשעה שעמד אחת בשנה לפני ולפנים ב'קודש הקדשים'" (כי מסביב אותו 'שבר' שבצינור פרצה מחלוקת בין השכנים, ולהשקיט הסערה עשה ר' שלומק'ה מה שעשה).

פעם ישב הרה"ק רבי דוד בידרמן זי"ע מעיה"ק ירושלים וערך את 'סעודה מפסקת' בעיה"כ כשהוא מוקף בנשברי לב - חסרי בית ומשפחה חולים ונדכאים, והיה יושב ומדבר על לבם בדברי בדיחותא וניחותא - מדברים המיישבים ומשמחים את לבם. באותה שעה עבר הגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל בדרכו לבית הכנסת ל'כל נדרי' וכולו אומר הדרת קודש, ומבעד לחלון ראה את הנעשה אצל ר' דוד'ל. נכנס ר"ד בהר"ן ושאל את הרבי: "וכי זו עת וזמן לשחוק עם אנשים אלה", אמר לו הרבי: "אמשול לכם משל, לתינוק שתקפוהו כאבי שיניים ל"ע, מה תעשה אמו? תעזוב את כל עיסוקיה וענייניה, תשחוק לפניו ותרקד לפניו (בכל כוחה) - להסיח דעתו מהכאב הנורא, אף אלו נשברי הלב הינם כביכול 'כאב השיניים' של הקב"ה, אין לנו אלא לעמוד בכל עת ובכל זמן לרקוד לפניהם ולשמח אותם, כי בזה כביכול הננו עושים רצון קוננו בשלמות..."

הגאון רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל, גאב"ד אנטוורפן יצ"ו, היה אומר, שייתכן שעל ידי ה'גארטל' (החגורה) בתפילה יקיים מצוות עשה מן התורה, ואיזוהי כאשר מלוה את ה'גארטל' שלו לחברו, דאז מקיים מצוה דאורייתא של גמילות חסדים.

כתב ה'חינוך' (מצוה קפה) וז"ל: "שהיה מחסדי האל על בריותיו, לקבוע להן יום אחד בשנה לכפרה על החטאים עם התשובה שישבו, שאילו יתקבצו עוונות הבריות שנה שנה תתמלא סאתם לסוף שנתיים או שלוש או יותר, ויתחייב העולם כליה, על כן ראה בחכמתו ב"ה לקיום העולם, לקבוע יום אחד בשנה לכפרת חטאים לשבים, ומתחילת בריאת העולם יעדו וקדשו לכך. ואחר שיעדו האל-ב"ה אותו יום לכפרה, נתקדש היום וקיבל כח הזכות מאתו יתעלה עד שהוא מסייע בכפרה".

ה'לבוש' (סימן תקפב סא) מבאר מה שאומרים קודם תפילת שמו"ע בליל יוה"כ פ' "כי ביום הזה יכפר עליכם... לפני ה' תטהרו" שאין בזה משום הפסק בין גאולה לתפילה, כי הכפרה והטהרה הן הן גאולתנו, ואין לך גאולה אריכתא יתירה מזו.

אשריכם ישראל - תשובה מתוך שמחה

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, עת שמחה הוא היום לנו שהקב"ה בכבודו ובעצמו מטהר אותנו מכל חטאותינו, כמו שאמרו בסוף יומא (פה:): "אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו, כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ואומר (ירמיה יז יג) 'מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל".

ובפירוש אמרו ב'תנא דבי אליהו' (זוטא סו"פ ד) ובארבעים יום

שעתיים לפני הנץ הלך להתפלל שחרית בכותל המערבי. כשנשאל מדוע הוא רואה חשיבות כה גדולה להתאמץ וללכת ביום הקדוש דרך כה ארוכה, בפרט שהוא צם, ענה שדווקא ביום זה בו היתה עבודת הכפרה בבית המקדש, דווקא אז מעוניין הוא להימצא שם לבקש מחילה וכפרה

ימי הרחמים והסליחות במחיצתו של הגאון רבי חיים פינחס שיינברג זצוק"ל, ראש ישיבת 'תורה אור' ובעל ה'טבעת החושן'

רבה: "כתוב פה שת"ח לא שייך אצלו בכלל שלא יחשוב בלימוד, וצריך כל הזמן להיות בהרהור תורה וזו התביעה ממנו". והיה רגיל לעורר שעיקר התשובה אצל בן תורה יהא על ביטול תורה ובלעדיה לא תיתכן תשובה וראשית הכפרה היא בעמל התורה עליו מבואר בירושלמי (ראש השנה פ"ד ה"ח) שהוא מכפר חטא ועוון. והיה מטעים דברים אלה בנוסח התפילה: "השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך", ראש לכל, "השיבנו לתורתך" ורק אח"כ "והחזירנו בתשובה שלמה לפניך", וכמ"ש ב'נפש החיים' שתשובה מושלמת היא רק עם תורה.

עד כמה היתה דרגת המלכויות שלו עצמו ניתן ללמוד מביאור שאמר למה שנתבאר בסימן תקפ"ב ס"ב, שם נפסק שאם אמר "האל-הקדוש" בעשרת ימי תשובה ונזכר תוך-כדי-דיבור ואמר "המלך הקדוש" אין צריך לחזור. ושאל מה החידוש בהלכה זו, הרי הכלל הוא תמיד שתוך-כדי-דיבור אפשר לתקן, ומה נתחדש כאן. ותירץ: כשנכנסים לעשרת ימי תשובה זה זמן שכל מהותו היא המלכות הקב"ה וצריך שתהיה ההמלכה בשלמות, עד שהיה צד שכשמזכיר משהו אחר יש בזה פגם ב'המלכה' ולא יועיל תיקון, ונתחדש ששייך לתקן. תפילת שמונה-עשרה של מוסף היה מתפלל במשך כמה שעות,

רבינו היה מפרש את הרמז שנאמר בשו"ע לעבודת חודש אלול - "אני לדודי ודודי לי", היינו שעבודת האדם בכל ימי חייו ובפרט כהכנה ליום הדין היא לשעבד ולתת את כל ה'אני' שלו לקב"ה. כששאלוהו במה? השיב: בכל עבודת ה' ובעיקר בלימוד התורה, לא לבטל הזמן ולשעבד את כל המחשבה לתורה. והיה מדגים בשיחותיו על עצמו: "אני לדודי, מהו אני, כל ה'חיים פנחס' שלי, העיניים שלי, השיניים שלי, הרגליים שלי, כל-כולי לדודי...". כך היה חוזר בחרדת קודש כל ימי האלול.

אחד מנכדיו הסביר פעם שרבינו כה חי עכשיו את ה'אני לדודי', והוא 'עובר' עכשיו על עצמו ובודק כל בורג שצריך חיזוק נוסף.

מופלא היה לראות איך קיים בעצמו ביום הדין את השעבוד המוחלט של ה'אני לדודי' בליל ראש השנה לפני תפילת ערבית היה מוסר שיחה. לאחר מכן היה עובר לפני התיבה בהשתפכות הנפש וברגש רב. משהסתיימה התפילה התייצב לברך ולהתברך בברכת 'לשנה טובה' למאות בני הישיבה ומתפלליה ורבים שהגיעו להתברך מפיו שעה ארוכה. בבוקר השכים לקום כמה שעות לפני עלות השחר והיה הולך ברגל לכותל המערבי וחוזר לחזרת הש"ץ של שחרית בישיבה בה עבר לפני העמוד. משנת תשל"ח הפסיק בהנהגה זו מחמת חולשה והיה מתפלל שחרית עם הנץ החמה בבית (באותה שעה של מנין הנץ במטרסדורף) ולאחר מכן היה לומד עד חזרת הש"ץ בישיבה, אז בא לישיבה ועבר לפני התיבה.

בתקיעות דמיושב היה הוא מקריא, ואילו את תפילת מוסף היה מתפלל שלא לפני העמוד, ובניגוד לכל תפילות השנה האריך בה כמה שעות עד סוף תקיעות דמעומד כדי להרוויח את השיטות שצריך לשמוע את התקיעות דמעומד בתוך שמונה עשרה. שוב היו עוברים מאות להתברך בברכת החג. הלך לסעוד את סעודת היום. לאחר סעודת החג לא ראו עליו ליאות ועייפות לאחר כל עבודת היום שעמד כמעט כל היום על רגליו, למרות זאת שב לישיבה ואמר שיעור כללי בכל המרץ. כל זה כשהיה בגיל הגבורות.

בליל ר"ה דיבר שמחד גיסא עם בני תורה כל ההנהגה היא אחרת, מאידך תובעים מבן תורה להיות שקוע בתורה ככל יכולתו. בשנה אחת הביא את דברי הגמרא שת"ח אסור לו לעמוד במקום המטונף משום שאי אפשר לו בלא הרהור תורה, וחזר על זה בהתרגשות

ולשיא ההתרגשות הגיע במילים "מפני חטאינו גלינו מארצנו", וכשהזכירו את הפסוק "הבן יקר לי אפרים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד" אז התפרץ בבכי, דווקא אז בחיבת המלך והזכרת הגלות ולא בבקשות הגשמיות.

"שובה ישראל..."

בשבת שובה היה נושא דרשה בהיכל בית המדרש הגדול דמטרסדורף, והיו משתתפים בה מסולתה ושמנה של תושבי השכונה החשובים, גדולי ישראל, ראשי ישיבות ויושבי על מדין לצד בעלי בתים ואנשי מעשה. שם היה מעורר גם על ביטול תורה עליה הרעיש בכל ימות שנה, אך לצד זה היה מרבה לתבוע על עניני בין אדם לחברו. היה מעורר להיות רחמן וסלחן עם השכנים, ולמרות שכמובן צריך לנהוג על פי שו"ע ואסור לזוז מדבריו ואפילו כמלוא נימא, אך לצד זה יש להזהר לא לעמוד על קוצו של יו"ד, ולדעת ללכת 'לפנים משורת הדין'. הוא סיפר שבאים אליו לדין תורה לפעמים ותובעים על דברים קטנוניים, למשל שלא יבנו מסיבות רחוקות שזה מעט מחשיך, גם אם כשמביטים רואים שלא מיניה ולא מקצתיה וכדו', ועורר מדוע אין לב לבעלי משפחות גדולות שזה עבורן צורך חיוני. בסיום דבריו היה מבקש סליחה מכל התושבים, אולי לא התייחס יפה מספיק, הוא ביקש זאת בכנות כזו ושברון לב שעשה רושם עצום על כולם.

גם בדרשת ליל יוהכ"פ בישיבה היה מבקש מחילה מכל אחד ואחד ומבקש שיאמר כל אחד בפה שמוחל לו, וכדברי הקצה"ח סי' י"ב שמחילה בעינין בפה.

ומרגלא בפומיה: בפסוק נאמר (הושע יד) "שובה ישראל עד ד' אלקיך", הכוונה היא שאמנם התשובה צריכה להיות מיד, אך עליה להיות בדרך של עד, היינו שהתהליך ימשך הלאה עד שיגיע לדרגה של תשובה שלמה, דהיינו עם קבלות ומחשבות איך זה יחזיק מעמד

שלא יפרח ברגע שיעברו הימים הקדושים. את תפלות יום הכיפורים לא ישכחו התלמידים לעולם. מראהו בעת שהסתובב עם ספרי התורה לאחר תפילת 'כל נדרי' בשאגות ה"אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" וכל תפילות היום היה מראה נורא הוד. לאחר מעריב היה אומר בעצמו את כל שיר הייחוד. בני הישיבה הרגישו איך הוא מגלם באישיותו את כל הנאמר בשיר האהבה של כנסת ישראל לקוב"ה. משך כל תפילה זו היה עומד על רגליו, זאת אחרי שבכל התפלה עמד על רגליו.

מספר תלמידו רבי אליהו לוין: "פעם החלטתי שאם הוא יכול בגילו לעמוד כל כך, ודאי אני בכחור צעיר אצליה. בפועל כוחותיי לא עמדו לי, ואז הבנתי שאם אני בגילי לא יכול והוא עוד מתעתד לפני תפילות היום והצום ללכת רגלי לכותל המערבי, הרי שהכוחות העצומים שהשקיע אינם גשמיים אלא רוחניים".

שעתיים לפני הנץ הלך להתפלל תפילת שחרית בכותל המערבי, משם היה חוזר ומגיע לתחילת חזרת הש"ץ דשחרית. בדרך כלל היה הולך לבדו ולפעמים עם מלוה אחד והיה שותק בכל הדרך, שקוע במחשבותיו, אך שנה אחת ליוו אותו כמה בחורים ודיבר אתם בלימוד כל הדרך למרות הליכתו המהירה. כשנשאל מדוע הוא רואה חשיבות כה גדולה להתאמץ וללכת ביום הקדוש דרך כה ארוכה, בפרט שהוא צם, ענה שדווקא ביום זה בו היתה עבודת הכפרה בבית המקדש, דווקא אז מעוניין הוא להימצא שם לבקש מחילה וכפרה. נקט שדי להתפייס בפיו, ואף אם בלבו עדיין חם אינו כלום משום ד"דברים שבלב אינם דברים". וכ"כ מהר"י ענגיל בגליוני הש"ס קידושין מט: בשם נימוקי הרמ"מ, דהמוחל לחברו בפיו סגי דדברים שבלב אינם דברים. ומה שגדולי המוסר תבעו מעצמם להתפייס לגמרי, לשכוח את אשר נעשה, ולא הסתפקו במחילת פה, הוא רק מדרך חסידות.

(מתוך הספר 'מגדלותו ומקומותו')

* דף היומי בבלי

* דף היומי בהלכה

* ווארט או סיפור לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

לעת זקנותו שאלתי אותו מדוע יתאמץ ללכת עד מחוץ לביהמ"ד לרחוץ את ידי הכהנים, הלא מוטב יהיה שהמשמש יעמיד קערה וספל מלא מים, והכהנים במקומם יתקדשו. אולם אאמו"ר השיב ואמר לי: "אברהם, האם אתה רוצה לעשות אותי ליהודי עצלן?"

הגאון רבי אברהם הלוי וואזנר שליט"א על ענוותנותו ומנהיגותו של מרן בעל 'שבט הלוי' זיע"א

"חֲזַק וְאִמְץ כִּי אַתָּה תְּבֹא אֶת הָעַם הַזֶּה" (דברים ל"א, י')

הסביר את דבריו, שבכך סדר הלימוד של אהה"צ יהיה טוב יותר ומוצלח, אולם מרוב העול שהיה עליו בענייני הכלל והפרט, לרבות שיעוריו וכתובת תשובותיו, לא הצליח להירדם.

בזכות הרבים

מעט לעת היו שומעים מפי קדשו, שהיום הסוגיא לוקה בחסרון הבנה, והיה מוסיף: "כשעליתי אל הבימה להרצות הדברים - נתבהרו לי נבכי העניינים בזכות הרבים". מדהים היה לשמוע מילים אלו כאשר במשפט זה ביטל כלאחר יד את כוחו האישי ותלה הכל בזכות הרבים.

זריזותו בעבודת ה'

אאמו"ר היה כל ימיו זריז לכל דבר שבקדושה באופן מופלא מאוד. אציין בזה, כי לעת זקנותו שאלתי אותו מדוע יתאמץ ללכת עד מחוץ לביהמ"ד לרחוץ את ידי הכהנים, הלא מוטב יהיה שהמשמש יעמיד קערה וספל מלא מים, והכהנים במקומם יתקדשו. אולם אאמו"ר השיב ואמר לי: "אברהם, האם אתה רוצה לעשות אותי ליהודי עצלן?" ובלשונו: "אברהם, וילסט מיך מאכען א פאלע יוד?" אמרתי לו שגם בעל 'ההפלאה' עשו לו כלי זהב לרחוץ לעמיתו הגר"נ אדלר, והיו מביאים זאת לתוך ביהמ"ד. אולם טענתי לא התקבלה על דעתו כלל, והמשיך להתעקש ולומר לי "עזוב אותי מכל הדברים האלו" - כל עוד מוליכות אותי רגליי, הנני הולך לקיים מצוות ה' בהידור. (רב רבנן')

ענוותנותו העצומה של אבי מרן בעל שבט הלוי זצוק"ל, הפליאה את הכל, כאשר היה משפיל את עצמו כאזוב לפני כל אחד ואחד מישראל בפשטות גדולה.

מעשה שהיה לפני שנים רבות, כששהה למנוחה אצל הר"ר משה דוד פישר באחת מערי שוויץ, והתאכסן בחדר אחד בביתו, כאשר בחדרים הסמוכים שהו בני הבית. יום אחד ישב אאמו"ר בחדרו, עסוק בענייניו, ובאותה שעה שיחקו ילדי בעל הבית בינם לבין עצמם במשחק 'בית הכנסת'. הם העמידו 'בימה', הניחו עליה ס"ת קטן ואחד הילדים שימש כבעל קורא וגבאי. תוך כדי משחקם, הכריז הגבאי הקטן בתמימות ילדותית: "יעמוד הרב וואזנר..."

אאמו"ר ישב בחדר הסמוך ושמע את ההכרזה. מיד קם ממקומו ונכנס לחדר בו שיחקו הילדים, ובהארית פנים עמד ואמר להם שיחת מוסר קצרה בענייני מצוות כיבוד אב ואם, הצורך לחזור על הלימודים תמיד, וחובת הזהירות בכבוד ההורים והמלמדים, וכל זאת בשפה ברורה ונעימה בדברים המתיישבים על הלבבות הרכים. לאחר מכן שב למקומו כשלא ניכרת על פניו כל תרעומת.

פוסק הדור

אאמו"ר נתפרסם בעולם כולו כעמוד ההוראה ופוסק הדור. לא הכל יודעים כי כתיבת תשובותיו לקחה לו המון מזמנו היקר ומכוחותיו. הוא הרגיש עצמו משועבד לציבור. לא אחת, כשהיו שואלים לשלומו היה משיב: "רובץ תחת משא ה'" או: "עבד לעבדי ה'". אף כשהיה עוזב 'שמחות' בשעות הלילה היה מתנצל לפעמים: "אנן אגירי יומא אנן!"

אציין בזה עובדה נפלאה, ממנה ניתן ללמוד עד כמה השקיע והתאמץ בכתיבת תשובותיו להלכה. עד לפני כמה שנים נהג אאמו"ר לא להישען על גבו על הכיסא בעת הלימוד או בשעת התפילה וקבלת קהל.

לפני כארבעים שנה קניתי כורסא מרווחת עבור אמי הרבנית ע"ה, שתוכל לנוח, מכיוון שהייתה אז חלשה. פעם הצעתי לאאמו"ר שישב על הכורסא, אולם אאמו"ר נענה לי באמרו: "אברהם, זה לא בשבילי, אם אני אשב על כסא זה, כבר לא יצא שבט הלוי חלק ו' לאור עולם!" פעם אמר לי: "הלואי ואוכל לישון אפילו כמה דקות בצהריים". הוא

התחיל הילד לבכות, הוא נזכר ב'כל נדרי' בבית הכנסת, בלבושים הצחורים, באווירה רוויית ההוד. נזכר בבית הוריו, באבא ובאמא, וכולו רועד. אזי ניגש אליו ה'נחל אשכול' ושאל: "אמור לי ילד, מה אתה רוצה להיות - יהודי או גוי?! עולם הזה או עולם הבא?"

הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א על קדושת ימים אלו

"לְדוֹד ה' אֹרֵי וְיִשְׁעֵי" (תהילים כ"ז)

אמרו חז"ל (מדרש תהילים מזמור כז): "לדוד ה' אורי וישעי - אורי בראש השנה, וישעי ביום הכיפורים".

ראש השנה מתואר כאן כ'אור', ויש בזה ביאור אותו למדנו מדברי מרן הרב שך זצ"ל, ונקדים את ששמעתי מהגרמ"י שניידר שליט"א מעשה ששמע מזקנו הרב וולף זצ"ל.

בעיירתם בגרמניה כיהן כרב, בשנים מקדם, אחד מגדולי אשכנז בדורות האחרונים, הלא הוא בעל ה'נחל אשכול'.

קרה באחד הימים: ילד יהודי נחטף ונלקח למנוזר. כאשר שבו הוריו לביתם נוכחו בהיעדרו. שאלו את פי המשרתת, והיא השיבה שאינה יודעת את מקום המצאו. לבסוף נודע להם כי בנם שוהה במנוזר.

הלכו הורי הילד ותבעו את הכמרים בבית המשפט, ואלה - בעמדם לפני השופטים, ברוב רשעותם תמחו: האם חטיפה היא זו, כלל וכלל לא. אלא כך היה מעשה: ילד הביאו לנו שזרקוהו הוריו מביתו. רעב היה וצמא, רועד מקור, מסכן כל כך, אך חסד עשינו עמו כשלקחנוהו אל צל קורתנו! אדרבה, אם חפצים בו הוריו - יקחהו, אך ישאלו קודם את פיו אם אכן רצונו בכך.

כמובן, במנוזר הקדימו להלעיטו במיני מתיקה ולעטפו בדיבורי חנופה. כך, שכאשר נשאל אם רוצה להישאר במקום השיב בחיוב.

חזרו ההורים שבורים ורצוצים, לא ידעו את נפשם מרוב יגונם.

היה שם פרקליט מוכשר שהציע להגיש תביעה חוזרת, וטענה הגיונית טען: "הרי דבר שכזה - ילד שאינו חפץ בהוריו - לא מצוי כלל. ודאי שהותו הממושכת הרחק מהם היא גרמה לו לשכוח אותם. תנוהו להוריו למשך שבועיים ימים, ואז כאשר נשמע את בחירתו נוכל לקבוע נאמנה את עמדתו".

מטענה כזו, אשר הצדק זעק ממנה, לא יכול גם השופט הגרמני ימ"ש להתעלם. אך עם זאת פסק, שכדי להיזכר באהבת הורים לא נצרכת קירבה כה ממושכת. די בחמישה רגעים בהם יראה אותם, שלאחריהם יחליט אם רצונו בהם.

שבורי רוח, מלאי דאגה, שבו ההורים מן המשפט. מה כבר אפשר לפעול בחמישה רגעים? כיצד יועילו להשיב את בנם אל חיקם? שמו פעמיהם אל בעל ה'נחל אשכול', והוא אמר להם: "אין צורך ביותר מכך. אך הניחוני ואלך תחתיכם, ואתם העתירו בעד הצלחתי, שיהא ה' בעזרי".

כך הווה. ביום המיועד הגיע ובא אל המנוזר. את הילד העמידו בחדר בסוף המסדרון, ולאדם אחר זולת ה'נחל אשכול' לא הניחו להיכנס.

והיה מראהו כמלאך אלוקים, ומלבושיו לבנים כמנהג בני אשכנז בימים ההם. נכנס, ומתחילת המסדרון התחיל לפום 'כל נדרי' בנעימות, בערבות ובמתיקות. הצלילים טעוני הקדושה התפשטו במסדרון, נכנס הניגון באוזני הילד, נגע בלבו.

התחיל לבכות, הוא נזכר ב'כל נדרי' בבית הכנסת, בלבושים הצחורים, באווירה רוויית ההוד. מוסיפים הזיכרונות לעלות ולרצד, נזכר בבית הוריו, באבא ובאמא, וכולו רועד. אזי ניגש אליו ה'נחל אשכול' ושאל: "אמור לי ילד, מה אתה רוצה להיות - יהודי או גוי?! עולם הזה או עולם הבא?"

"רבה", השיב הילד, "יהודי אני!".

"אם כך הב לי ירך, נלך הביתה". ולאנשי בית המשפט הודיע הילד: "רוצה אני לחזור לביתי. אין רצוני בדבר אחר". צעדו השניים, עזבו את המנוזר, שב הילד אל מחצבתו.

"אורי" זה ראש השנה. ראש השנה הוא אור, הארת המעשים ומהלך חייו, להחליט ולקבוע לאן מגמת פניו, למי אנחנו שייכים. הארת צעדינו, אנה הם - עולם הזה או עולם הבא.

החללית - במה כוחה, ומה סגולתה שיכולה להגיע למרחקים כה עצומים? משום שהתנתקה מכוח המשיכה של כדור הארץ. לו תהיה בתחום המשיכה לא תוכל להגביה כל כך, על כורחה היתה נופלת.

אף אנו - כל זמן שלא התנתקנו מכוח המשיכה של העולם הזה, מהתאוות ומההנאות, לעולם הנפילה אורבת. והמשיכה הזו חזקה יותר מהקבלות של ראש השנה ויום כיפור. אף אנו, בבואנו לכוון את מהלך חייו עלינו להתנתק ממשיכה זו, להתנתק ולשנות כיוון, להאיר ולקבוע את מצבנו.

(דורש טוב)

מרן הח"ח חיכה בסעודתו ולא התחיל לאכול עד שאבא שב מהישיבה ואמר לרעייתו, שתיתן קודם לבחור לאכול כי הוא צריך לחזור ללמוד בישיבה, והוא אינו ממהר כמותו. וכך זכה לגדול בצילו וללמוד ממנו רבות. ואבא תמיד היה אומר לנו כילדים, וכי מה אתם חושבים שמרן ה'חפץ חיים' לא היה צריך לחזור ללימודיו?!

הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א מספר איך זכה אביו להיות סמוך על שולחנו
של מרן החפץ חיים. וגם על הנס האישי הגדול לפני כ 15 שנה

פְּתַבְּנוּ בְּסֵפֶר זִכְיוֹת'

שבנה ילמד בישיבה בראדין, אלא שהיא דואגת ומחפשת היכן הוא
יוכל להשתכן, כי אין בידינו דבר לסייע לו, ואנו גרים במרחק גדול
מאוד מכאן.

שמעה זאת האישה ואמרה מיד ללא כל היסוס - אין כל בעיה הוא
יוכל לשהות אצלנו בבית, ואני אסדר לו חדר ללון, ואוכל המשביע
כדי שיהיו לו הכוחות ללמוד תורה בישיבה.

האמא התרגשה מאד, והודתה לה בכל ליבה, ואז שאלה אותה
לשמה - והיא השיבה ששמה הינו 'פריידא הכהן', ועד מהרה התברר
כי מדובר ברעייתו של מרן ה'חפץ חיים' זיע"א, וכך אבא זכה לשהות
כארבע שנים במחיצתו של מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל רק בזכות
מסירות הנפש שלו ושל אמו לחנכו לתורה.

מרן הח"ח חיכה בסעודתו ולא התחיל לאכול עד שאבא שב
מהישיבה ואמר לרעייתו, שתיתן קודם לבחור לאכול כי הוא צריך
לחזור ללמוד בישיבה, והוא אינו ממהר כמותו. וכך זכה לגדול בצילו
הגדול וללמוד ממנו רבות. ואבא תמיד היה אומר לנו כילדים, וכי מה
אתם חושבים שמרן ה'חפץ חיים' לא היה צריך לחזור ללימודיו?!
אלא שהוא רצה ללמד אותנו כי לימוד התורה של הבחור אינו פחות
חשוב מלימודו של מרן ה'חפץ חיים'!!! כמה אהבת ושמת התורה
זה החדיר באבא שאכן השקיע בנו זאת בכל כוחו.

חכמינו אמרו ש"כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו", וחשוב
לדעת שאין המדובר רק בזיכוי של אלפים רבים, כל אחד שמגיע
לבית המדרש לתפילה בזמן ומתפלל כראוי בקרבה אמיתית
לבוראו, הוא מקדש שם שמייים ומזכה הרבים הרואים זאת לעשות
כמותו, ואין אדם יודע כמה זכות יש למי שמזכה את הרבים כראוי.
אבי רבי שלום גלאי זצ"ל זכה לסייעתא דשמיא שלא הרבה זכו לה,
לסעוד על שולחנו של מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל כמה שנים, וכיצד
זכה לכך, רק בזכות מסירות נפש, וכפי שהיה רגיל לומר לנו שלא
משיגים בעולמנו התורני דברים ללא קושי והתגברות, והתחזקות
להתקרב יותר לבורא ולתורתו. לעתים שני בחורים לומדים אותו
הדבר, לאחד קשה הדבר יותר, אין לכם מושג כמה שכר מרובה זוכה
זה שמתגבר ולומד בחשק גדול.

אספר לכם, אבי התגורר בילדותו בוולקוביסק, היה זה רחוק מכל
ישיבה אפשרית, והם לא ידעו כלל שיש ישיבה בראדין, אך אמו
שרצתה מאד שלכל הפחות בן אחד ימשיך במורשת אבותיה ויצמח
לתלמיד חכם, החליטה לתור ולחפש לו מקום שיוכל ללמוד בו
ולהתעלות. וכך היא נסעה עמו לראדין, היתה זו נסיעה קשה כפי
שתיאר לימים, וכל הדרך היא סבלה, אבל הרגיעה עצמה שלכל
הפחות תזכה למצוא מקום לימוד עבור בנה שיוכל ללמוד תורה
כראוי.

כשהגיעה לעיירה 'ראדין', ושמעה שיש שם ישיבה, שמחה בליבה
ואמרה שתשלח את בנה ללמוד שם בישיבה, אך מששמעה כי אין
תנאים גשמיים ראויים לבחורי הישיבה, וכל אחד מחפש לעצמו
'סטנציה' לאירוח אצל משפחה וכדומה, היא החלה לדאוג היכן
תוכל לשכן את בנה שגם כך לא היו בידיה מעות הרבה, וחיי הקהילה
שם נראו כחיי דלות ואביונות.

והנה בעוברה ברחוב העיר, כשהרהוריה תופסים את מחשבותיה
בדבר גורלו של בנה, היא רואה לפתע אישה הולכת עם סלי קניות
שרכשה בשוק המקומי, והחליטה לשאול אותה תוכל כתושבת
מקומית לסייע בעדה בעד מצוקתה. היא סיפרה לה כמה חפצה

איך זוכים אכן להתקרב לעבודת הבורא?

לפני כט"ו שנים היתה תאונת דרכים קשה שבה הייתי מעורב ונפגעתי קשה, במשך שלושה חודשים הייתי שרוי במצב סכנה חמור, כשלא יכולתי לנוע כלל, וכל תזוזה לוותה בכאבים עזים. מה עשיתי באותם ימים, חשתי את הבורא, הודיתי והתפללתי שיושיע אותי, כי רק הוא זה שיכול לסעדני.

לצידי שכב יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, והוא שכב במצב הרבה פחות קשה משלי, והוא כל העת אמר לסובביו, כמה הוא מקנא ביהודי השוכב לצידי, שהוא כל העת מתפלל וחש מיצוי בפנייה לבוראו ובתפילה אליו, ואילו הוא מכלה את זמנו ואינו עושה דבר בכל סדר יומו.

ואכן, השמחה היא חלק מרכזי בעבודת האדם, אם אדם היה יודע למה הוא קם מידי בוקר, ומה הוא נצרך לעשות בכדי להשתלם בעבודתו, ובוודאי אם ידע האדם שהכל תלויים בו, כי כל יחיד יכול בימים אלו להכריע את הכף כפי שאמרו הקדמונים ודומה הדבר לאחד שרואה בניין מט ליפול, ויודע הוא כי במעט מלט לחזקו יכול הוא להציל את העניין שלא ייפול הבניין כלל, וכי היה מי שמוותר על המטרה לחזק את הבניין ולדאוג שלא ייפול. כך הוא הדבר בכל דבר ודבר, שאם ידע האדם שהוא מחזק את רוחו ונשמתו לעלייתו, וכי לא היה משקיע בכך כל שבידו?!

אלא שרעת הדור בימינו היא, שאנשים לא יודעים להעריך מהי כל פעולה הנעשית על ידם.

כמה ניתן להתקרב בימינו כשהמרחק הוא כה גדול?

כשהיינו ילדים וגדלנו בשכונת חליסה בחיפה, בקושי היה לנו דבר מה, בישלו בפרימוס והיתה דלות גדולה, אך מה נחרט בראשי יותר מכל, השמחה שהיתה בבית כשאבא זצ"ל רכש את כל הסט של ש"ס וילנא חדש, אבא ידע להחדיר זאת מבלי לומר מילה, ידענו שלערך התורה אין דבר הדומה לו, גם לא הון גדול וחשוב ככל שיהיה.

כהרגלנו דרנו חמישה ילדים בבית עם חדר אחד, וכשרצינו ללמוד דבר מה, אבא היה לוקח אותנו לבית המדרש ללמוד שם, ובאחד הימים אני מתהלך עם אבא בדרך לבית המדרש, ולהפתעתנו בית המדרש היה נעול. מה צריכה להיות המחשבה בליבו של כל ילד שרואה זאת לנגד עיניו?! זיק של שמחה שאולי נפטרנו מלימוד...

אך אבא לא אמר מילה, הוא תר וחיפש חלון שניתן לדלג ולקפוץ בו, וממרום שנותיו קפץ וחדר בחדווה לבית המדרש ואנו הילדים אחריו, השמחה לאחר מכן היתה בעריבות מיוחדת, ראינו שזה הדבר החשוב באמת עבורו, כי כך עולים ומתעלים כפי שינק במעונו של מרן ה'חפץ חיים'.

זוהי הסיבה שבסוף ימיו, כשהיה מלופף בייסורים קשים ומרים מחמת המחלה הנוראה שקיננה בגופו, וכשבאנו לבקרו לא יכולנו לעמוד מול ייסוריו, ולמרות זאת לא ויתר על שעותיו הקבועות בבית המדרש. ובאחד הימים כשאני מגיע ורואה את אבא מתפתל, והיה

זה אך דקות לאחר ששב מלימודו, אני שואל גלויות - "אבא, אז איך היו לך כוחות ללמוד שעתים ללא הפוגה בבית המדרש כהרגלך?!" אורו פניו של אבא, ולמרות שמיעט תדיר בדיבור, הוא פונה אלי באומרו - "שימעליה, אגיד לך, ידעתי שאני צריך לעבור את הייסורים הללו, אך ידעתי שהתורה חשובה לי יותר מכל, נשאתי תפילה בליבי לבורא, שאם נגזרו עלי הייסורים אקבלם באהבה, אבל אבא אני מבקש ממך שלכל הפחות בשעתים של הלימוד הקבועות שלי אל תפקדני בייסורים אלו שאוכל ללמוד כהרגלי וליהנות מזיו אמריך. וככל הנראה הקב"ה שמע לתפילתי, ואני מצליח ללמוד את התורה משוש ליבי בהשקט ב"ה".

הגר"ש גלאי שליט"א דומע בספרו זאת, ואחר ממשיך במסר נוקב מעומק הלב - "זוהי ההכרה שצריכה להיות לכל בן עלייה, שעל שעות הלימוד לא מוותרים ולא מפסיקים בו בשום דבר, ולומדים בו בקביעות ובשמחה".

הדור שלנו מלא בניסיונות, איך מחזקים את הציבור להתגבר על כך במיוחד בימים אלו?

הניסיונות בדורנו אכן קשים בהרבה מדורות העבר, וצריכים לחוש בכך זכות כמה זוכים אנו להאיר במחשכים הודות כך. כפי שנמצא האדם בחושך גדול וזוכה הוא למצוא פנס שיאיר לו את המחשכים, הרי ככל שהחושך הוא גדול וחזק יותר, ככה שמחתו על מציאת הפנס והאור המגיע דרכו גדולים יותר, כך הוא הדבר בדורנו, שחושך מכסה ארץ, וככל שהאדם מאיר יותר בהתקרבותו לבורא יתברך בימים אלו, הוא זוכה להאיר לכל העולם כולו, וזכותו גדולה היא עד מאד.

במהלך השיחה המיוחדת עם הרב, נחשפנו לא מעט פעמים לסיפור התאונה שאירע עם הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א לפני כט"ו שנים, שאחריה אמרו הרופאים שככל הנראה לא יוכל יותר לעמוד על רגליו, וכשאנו רואים אותו, ב"ה מרקד ושר לכבודו יתברך, הרי שרואים אמונה חושית לנגד עינינו, ואכן הרב דואג לומר בפנינו כי הוא חש "כבן ט"ו שנה בלבד". שכן מאז אותה תאונת דרכים הוא חש כי קיבל מהבורא יתברך את חייו במתנה, ועל כך כולו מלא הודאה לבורא יתברך דבר יום ביומו, וראוי להודות ברבים, שיוכלו ללמוד מכך לקח.

ולגוף המעשה, הדבר התרחש לעיני קהל רב בשעה שמכוננית ובה נהג שוטר, פגעה ברב בלכתו ברחוב, ופצעה אותו ברגליו, הרב שליט"א הופל אל הכביש שותת דם, והנהג שהיה שוטר נתקף גם הוא בהלם, הוא מיהר לגשת אליו ולשאל במה אפשר לעזור לו?!

הגר"ש גלאי בעוצם ייסוריו וכאביו, לא שכח את אלוקיו, ולמרות שהדיבור ברגע זה היה מאוד קשה עליו, וכמעט בלתי אפשרי השיב לשוטר שפגע בו בחמימות - "אם אתה רוצה לעזור לי, קבל על עצמך לשמור שבת..."

בעת שהתרחשה התאונה עברו במקום בני זוג שעדיין אינם שומרי מצוות, גם הם מיהרו אל הפצוע לנסות ולסייע, ואז הזדמן להם

ההכנות הקדחתניות לחתונה, הטרדה והלחץ, גרמו לכך ששכח להזמין את העשיר. רק לאחר שהסתיימה החופה - נזכר... הוא הרגיש נורא ואיום על העוול המחפיר שעשה... ללא שהיות עצר את הריקודים, וביקש מהמוזמנים שיתלוו אליו, עם תופים וחצוצרות, אל ביתו של העשיר כדי להזמין להשתתף בשמחה. "טוב מאוחר מלא כלום", אמר לעצמו...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על כוחה של הצדקה

ותשובה ותפלה וצדקה...

אם הוא לא משכיל להרבות את הצדקה אלא "הון ועושר בביתו - וצדקתו עומדת לעד", הצדקה שלו נשארה "עומדת" על אותו סכום - גם משמים לא יעצמו לו את הברכה! אבל אם הוא יודע שמאלף מפרישים מאה, וכשהקב"ה נתן ברכה ויש עשרת אלפים, מפרישים אלף, האלף לך שלמה - הברכה שבמעונו "מתפשטת ומתרחבת" ולא נותרת כפי שהיתה. וזהו שאמר האדמו"ר לחסידיו: "אותו אדם שהתברך ממני, הוא זה שהשכיל לדעת איך להעצים את הברכה. ההעצמה לא באה ממני". "והיה ברכה" - כשהקב"ה מברך אדם, עליו להשכיל 'לגדל' את הברכה. אם, חלילה, לא ישכיל - "ונתנה לרעך הטוב ממך", והיא תפנה למי שכן יודע לגדלה.

מצדקה רק מרוויחים

לא אחת עמדתי משתומם מול מעשי צדקה נפלאים, בהם ראו הנותנים - עין בעין - את התגשמות ההבטחה "ונתנו - ונתנו". הנה אחד מהם: הגיע אלי חתן שהתחתן לא מכבר ובידיו מעטפה. "כבוד הרב", כך אמר לי, "במעטפה יש את כספי המעשר מהכספים שקיבלנו לחתונה. אני מעוניין, בלי נדר, להקפיד על 'מעשר כספים'". אמרתי לו: "הרי אני מכיר אותך. דירה אין לך. פרנסה אין לך. צרכים

דוד המלך אומר בתהילים (קכא, ה): "ה' צלך על יד ימינך". יש להבין מה פירושם של דברים, וכי השי"ת הוא הצל של האדם? ביאור נפלא על כך רגיל היה לומר מרן פאר הדור רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל: כאשר אדם עומד לפני השמש, כל תנועה שיעשה תיראה גם בצל. דוד המלך רצה לרמוז שהנהגת השי"ת אתנו דומה לצל: כפי מעשינו, כך בדיוק הקב"ה מתנהג עמנו.

כשם שאם אדם פותח את ידו אף הצל 'פותח' את ידו, וכשקופץ ידו אף הצל קופץ כמותו, כן היא הנהגת השי"ת: אדם שפותח את ידו לעזור לנצרכים גם השי"ת פותח לו את ידו, "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", ונותן לו שפע של ברכה והצלחה. אך אם, חלילה, אדם קופץ את ידיו ולא עומד לעני בשעת דחקו - גם השי"ת מונע ממנו את השפע הבא מלמעלה.

אדם שמקיים, כאן למטה, "ונתנו" - זוכה לכך שהקב"ה מוריד עליו "ונתנו" מלמעלה.

פעם אחת בירך האדמו"ר הקדוש רבי מנחם מנדל מרימינוב זי"ע יהודי ב"פרנסה טובה", והלה התעשר עושר רב בקנה מידה בלתי נתפס.

באו גדולי החסידים אל רבם ושאלו: "מדוע נתן הרבי את כל הכסף העצום הזה רק ליהודי אחד? סכום כזה מן הראוי היה שיתחלק בין כמה וכמה אנשים?".

נענה האדמו"ר ואמר: "אני לא נתתי לו את כל העושר העצום הזה! אני נתתי לו רק את הברכה, והוא, במעשיו, הגדיל והעצים את הברכה עד לממדים כה גדולים!".

ביאור הדברים, שאדם זה השכיל לעשות צדקות בכספו. ככל שגדלה הברכה כן גדלו תרומותיו לצדקה. הוא לא הסתפק בצדקות שנהג בעבר. וכיון שהוא הגדיל את ה"ונתנו" שלו - בה במידה הגדילו לו משמים את ה"ונתנו" המגיע משם. בריבוי מעשי הצדקה שלו הוא זה שהעצים והרבה את הברכה, עד לעשירות המפלגת לה זכה. לא הגיוני שאדם שהפריש סכום מסים לצדקה, בתקופה בה הרוויח אלף, ייתן את אותו הסכום לצדקה בתקופה בה הוא מרוויח עשרת אלפים...

מינימאליים לבית עדיין חסרים לך. מדוע לא תשתמש בכספי המעשר לצרכי קיומך?"

"רבי! אני מעוניין בכל לבי לקיים מצות מעשר כספים. ובאשר לצרכי הפרטיים - היד ה' תקצר?", אמר ונתן את תרומתו הנכבדה. וכי יעלה על דעת מאן דהוא שהקב"ה לא ירעיף עליו שפע של ברכה?

כעבור חודש ימים הוא שב אלי. מעטפה נוספת בידו ואמר: "כבוד הרב! במעטפה יש את כסף המעשר ממנתה נוספת שקיבלנו זה עתה. אחד הדודים שהשתתף בחתונה שלח רק עכשיו את מתנתו לחתונה".

"אומר לרב את האמת", הוסיף. "לא הבנתי מדוע הדוד הזה לא הביא מתנה לחתונה, אבל דנתי אותו לכף זכות, כנראה משום איזושהי סיבה מוצדקת... כבר 'התייאשת' ממנו... והנה כעבור חדש מהחתונה הוא הגיע אלי, מתנצל כולו על האיחור, ובידו מעטפה. 'משפתחתי את המעטפה גיליתי שיש בתוכה בדיוק את אותו הסכום שנתתי לכבוד הרב כ'מעשר כספים' בפעם הקודמת, סכום שהוא מעל ומעבר למה שציפיתי לקבל ממנו. את המעשר ממנה הבאתי עתה..."

"ונתנו" - "ונתנו". אדם שנותן - נותנים לו. הכל חוזר בחזרה, ובגדול. כבר אמרו חז"ל (בראשית רבה ט, יא): "כל המידות בטלו, מידה כנגד מידה = לא בטלה". המתכון לקבלת הברכה, להרעפת השפע הוא: "ויתן, ויחזר ויתן", בלי חשבונות...

זה בהחלט דבר לא פשוט ולא קל. אך טבעי הוא שלכל אחד יש את החשבונות שלו: "גם לי אין פרנסה"; "אני נצרך לא פחות ממנו"; "אני חוסך כל פרוטה לקנות לעצמי דירה, איך אני יכול לתת...", וכדומה. דרושה עבודה כדי לשנות את המבט, לשנות את התפיסה. להפנים שלעולם - אבל לעולם - לא מפסידים מלתת. ולא רק מלתת, אלא גם "מלתת ולחזור ולתת" רק מרוויחים!

דוד המלך אומר בתהילים (כג, ו): "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי". אדם שנותן צדקה וגומל חסד בממונו, מביא את עצמו למצב שהחסד 'רודף' אחריו ורוצה 'להידבק' בו...

אחרי ה"ונתנו" שלו - ה"ונתנו" בכיוון השני 'רוצה לבוא'... ועדיין, גם מי שניחן בלב טוב שרוצה לתת - צריך להתפלל לה' שיכוון אותו לתת למקומות הנכונים, למקומות של תורה וקדושה. יש כאלה, הרחוקים משמירת תורה ומצוות, שהם אמנם בעלי חסד ותורמים מהונם, אך הם תורמים לכל מיני שטויות והבלים, למודעונו ספורט ולבתי תרבות קלוקלים, שה' ירחם. צריך תפילה מיחדת שלא להיכשל בעניים שאינם מהוגנים, ולזכות לעשות עם הכסף צדקה אמיתית שהקב"ה חפץ בה.

מעלת הצדקה גדולה עד מאוד, וכבר אמר שלמה המלך ע"ה (משלי

י, ב): "וצדקה תציל ממוות".

בענין זה מביא רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל מעשה מופלא בספרו 'מאור ישראל - דרושים' (עמוד קצא) על מר דב אורנשטיין, האיש שעל שמו נקראים 'בתי אורנשטיין' בשכונת גאולה בירושלים. המעשה אירע לפני יותר ממאה שנה, ומעשה שהיה כך היה: מר אורנשטיין היה עשיר גדול ונדיב לב. כל עני שהיה בא לפניו קיבל ממנו נדבה בעין יפה.

בעירו גר תלמיד חכם עני מרוד, שבתו התארסה בשעה טובה ומוצלחת ומועד החתונה קרב ובא. הוא התחייב לתת לה נדוניה, אך לא היתה בידו פרוטה לפרטה.

במהלך נסיונותיו לגייס כספים הציגו לו שינסה את מזלו אצל נדיב הלב מר דב אורנשטיין, וכך באמת עשה: הוא סר לביתו, דפק על דלת ביתו המפוארת, והלה קיבלו בסבר פנים יפות.

הוא החל לגולל באוזניו את מצבו הקשה, ובסייעתא דשמיא נשא חן בעיניו, ומר אורנשטיין הסכים לשלם לו את כל הוצאות החתונה. אולם תנאי אחד התנה: שגם הוא יזמן להשתתף בשמחה.

אותו תלמיד חכם - שנדהם מנדיבות לבו של העשיר - הבטיח, תוך כדי שהוא מרעיף עליו ברכות חמות, שכמובן הוא לא ישכח להזמינו לחתונה.

מה נאמר ומה נדבר? ההכנות הקדחתניות לחתונה, העיסוקים הרבים, הטרדה והלחץ, גרמו לכך שהתלמיד חכם שכח להזמין את העשיר.

רק לאחר שהסתיימה החופה והתחילו הריקודים נזכר...

הוא הרגיש נורא ואיום על העוול המחפיר שעשה...

ללא שהיות עצר את הריקודים, וביקש מהמוזמנים שיתלוו אליו, עם תופים וחצוצרות, אל ביתו של העשיר כדי להזמינו להשתתף בשמחה. "טוב מאוחר מלא כלום", אמר לעצמו...

כשהגיעו לבית הם ראו מחזה מזעזע: מר אורנשטיין ואשתו היו כפותים בידיהם וברגליהם למיטה כשהם כמעט ללא רוח חיים. מר אורנשטיין סיפר שנכנסו שודדים לביתם, כפתו אותו ואת אשתו, ואיימו על חייהם אם לא יגלו את מקומה של הכספת שבביתם.

בלית ברירה הוא נאלץ לגלות להם את המקום, והם החלו לרוקן את תכולתה: זהב וכסף, תכשיטים ויהלומים.

השודדים תכננו שלאחר שייסמו את מלאכתם הם יהרגו את מר אורנשטיין ואשתו כדי שהללו לא ילשינו עליהם למשטרה.

לפתע, בעודם ממלאים את שקיהם, שמעו קולות של תופים ומחולות, וסברו שהמשטרה הכינה להם מארב והיא בדרכה לתפס אותם... מיד עזבו את הכל, ונסו בבהלה כל עוד רוחם במ בידיים ריקות.

התברר כי חייו, חיי אשתו וכל ממונו ניצלו בזכות מעשה הצדקה שעשה!

(מתוך הספר 'משכני אחר' - כי תשא)

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

חצי שנה הכל דפק כמו שעון שוויצרי. בערב שבת אחד אנחנו מגיעים לשוק כהרגלנו, עוברים בין החנויות והדוכנים, מכריזים על השבת ההולכת וקרבה. מתקרבים לאזור מספרות, ו... לא מאמינים למראה עינינו: המספרה של מיודענו שוקקת חיים, כאילו אמצע היום

הגאון ר' ברוך רוזנבלום שליט"א עם הסיפור המיוחד שסיפר הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל

אצל בעלי המספרות. סיפרו לנו: באחד מימי השבוע הבן-אדם עבד כהרגלו בחנות. באמצע העבודה חש כאבים בחזה. הוא המשיך לעבוד כרגיל, וכעבור זמן התמוטט על רצפת החנות. הבהילו אותו לבית החולים 'ביקור חולים'. כעת הוא שוכב במחלקה הפנימית. "החלטנו לבקר אותו בבית החולים. ביום ראשון הגענו לבית החולים 'ביקור חולים' לביקור חולים... עלינו למחלקה הפנימית, פגשנו את הבן-אדם שוכב במיטתו, מוקף בצינורות.

הבן-אדם התרגש מן המחווה של הרבנים. הוא ידע שיש בלבם עליו, על עזות המצח שלו כלפיהם ועל הזלזול המחפיר שלו בשבת המלכה ובאיסורי תורה. הוא התרגש מכך שהם לא שמרו לו טינה ובאו לבקר אותו. גם מצבו הרפואי הלא-מזהיר גרם לו להתרכך. אמרתי לו: "בוא נעשה עסקה. אתה מצדך מבטיח שמהיום והלאה אתה סוגר את החנות שעה לפני שבת, כמו כן אתה מבטיח שיותר אינך משתמש בתער, ואנחנו מצדנו נברך אותך בברכת רפואה שלמה, שתוכל לחזור במהרה בכוחות איתנים למספרה שלך בשוק. עשינו עסקה?".

הוא הנהן בראשו. בירכנו אותו מעומק הלב ואני הוספתי ברכת כהן. הוא הושיט יד רפה ולחצנו ידיים. עסקה או לא עסקה? חלפו שלושה שבועות והבן-אדם חזר לאיתנו. שב לחנותו, עומד שעות ארוכות על רגליו, מספריים בידו, טרוד באומנותו. הגיע יום שישי. כששמע מרחוק את קול תרועת החצוצרה מיהר לסדר את סידוריו האחרונים, הפך את השלט מ'פתוח' ל'סגור', הגיף את הווילון ונעל את החנות. מדי פעם עברו אנשים במקום,

רבי שלום שבדרון זצ"ל עמד בליל שבת בבית הכנסת 'זכרון משה' ודרש כהרגלו בפני הציבור. לפתע צעק ר' שלום: "יש כאן שני יהודים שגרמו לאדם אחד לחלל שבת ולגלח אנשים בתער, הכל בגלל ההתנהגות שלהם!".

הציבור היה המום. למי הוא מתכוון? ואז המשיך ר' שלום: אספר לכם מעשה שהיה:

במשך תקופה ארוכה, אני וחברי, רבי עזרא ברזל זצ"ל, היינו הולכים בכל יום שישי אחר הצהרים ל'מחנה יהודה'. היתה לנו חצוצרה שבה היינו תוקעים ומכריזים על כניסת השבת. זה היה לפני עידן צפירות האזעקה וצלילי המוזיקה החסידיים המכריזים על כניסת השבת. היינו עוברים בין החנויות ומזרזים את בעלי החנויות לסגור את הדוכנים ואת החנויות.

בסוף השוק היו ארבע חנויות של ספרים. אנשים באו להסתפר ולהתגלח. שלושה מהספרים היו נענים לקריאה שלנו. רק היינו אומרים "שבת, שבת", ובתוך כמה דקות החנויות שלהם היו סגורות ונעולות על מנעול ובריח.

הספר הרביעי היה אגוז קשה. היינו קוראים בקול "שבת, שבת", והוא היה אומר לנו בנימה של לעג: "רבנים נכבדים, כבודכם במקומו מונח, אבל אצלי השבת נכנסת כשאני גומר לספר את כל האנשים שממתנינים בתור..."

אמרנו לו: "אדוני, לשבת יש זמן קבוע, היא אינה מתחשבת בכמות הלקוחות שלך ואינה תלויה בסיום העבודה שלך. זמן זה זמן, ושבת זו שבת. הקב"ה קבע את העתים והזמנים, וזמנה של השבת נקבע מאז השבת הראשונה, זו שנבראה על ידי הבורא בבריאת העולם". אך הספר ההוא בשלו: "אין בעיה, אתם תעשו את העבודה שלכם, אני את העבודה שלי, הכל בסדר".

זה היה בנושא השבת. אבל היה עוד ענין: הספר הזה היה מגלח בתער. פעם אחר פעם ניסינו לדבר על לבו, אמרנו לו שזה איסור מן התורה, אך הוא בשלו: "שמעתי אתכם, אין בעיה, אתם תעשו את העבודה שלכם, אני את העבודה שלי, הכל בסדר".

ככה זה היה חוזר על עצמו מדי שבוע. באחד מימי שישי הגענו לשוק כהרגלנו. תקענו בחצוצרה, קראנו "שבת, שבת", עברנו בין החנויות והדוכנים, עד שהגענו לאזור המספרות. והנה אנחנו רואים שהחנות של אותו ספר סורר סגורה.

התעניינו מה קרה? הרי יום שישי היום, היום הפעיל ביותר בשבוע

"מתחילה חזרת הש"ץ - הם קמים לקדושה, עומדים עשרים שניות, מת"שבים וממשיכים במלאכה, בקול רם. כאן כבר פקעה סבלנותי. פניתי אליהם ואמרת: 'תסלחו לי, אתם לא מתביישים? לא מצאתם מקום אחר לספור דולרים?'. אחד מהם מסתכל עלי במבט של לעג. ואז הוא אומר לי: 'כן, הכי טוב בבית הכנסת, תחת כנפי השכינה, זה המקום הכי מוגן'..."

"היה שם שלט, היה כתוב עליו באותיות של קידוש לבנה: 'אין לדבר בשעת התפילה'. מתחתיו היה כתוב 'שולחן ערוך' וליד זה עוד כמה אותיות קטנות. אמרתי לו: 'אתה לא רואה מה כתוב כאן? זו הלכה מהשולחן ערוך! איך אתה מעז?' והוא משיב לי: 'עזוב אותי עכשיו, תן לעבוד'."

"אמרתי קדיש ועזבתי את המקום. חזרתי הביתה. בדרך אמרתי לעצמי תראו מה הולך כאן: אני, יהודי פשוט, הקרבת את הפרנסה שלי בשביל ההלכה שמחייבת לשמור על השבת. אני סוגר את המספרה שלי במחנה יהודה בשעות הכי שוקקות ומפסיד הרבה כסף. ואילו הם, שנראים יהודים מכובדים, עם זקן ופאות, 'מצפצפים' על ההלכה ובשביל כמה לירות הופכים את בית הכנסת לשוק."

"ואז אמרתי לעצמי: זהו זה, נגמרה העסקה עם הרבנים. אני חוזר לפתוח את המספרה ביום שישי ולא עוזב אותה עד שאחרון הלקוחות גומר להסתפר. אלה עם הזקנים לימדו אותי שחבל על כל לירה... הערתי לאחד מהם שהם עוברים על ההלכה, ומה הוא אומר לי? תעזוב אותי, תן לי לעבוד. גם לכם - רבנים נכבדים - אני אומר עכשיו: תעזבו אותי, תנו לי לעבוד..."

סוף דבר הכל נשמע ונראה

אומר ר' שלום שבדרון: בשעה שאדם הולך לבית עולמו נפרטים כל מעשיו, הכל נפתח ונפרש לפניו. אומרים לו: "אדון ברקוביץ, אתה יודע, בתאריך זה וזה, שעה אחרי כניסת השבת, גילחת אנשים בתער."

"אני? גילחתי בתער? בשבת? מעולם לא גילחתי אנשים ביום חול, אז בשבת? הרי בשבת אני מהמקדמים לבוא לבית הכנסת. מעולם לא נגעת בשערה מהזקן שלי, כל שערה שנשרה גנוזה בתוך דפי הש"ס הגדול שבסלון ביתי. על מה אתם מדברים? זה עולם האמת כאן? בטח טעיתם ביני לבין מישהו אחר, אולי מישהו בשם ברקוביץ. זה ברקוביץ אחר, לא אני. מצטער מאוד."

אומרים לו: "אדוני, זה אתה, תחתום! והוא חותם. ואז אחרי שהוא חותם, מראים לו את עצמו בסרטון וידאו: הנה הוא סופר דולרים בשטיבלאך של זכרון משה."

"אתה מכיר את האיש הזה?"

"כן, זה אני. אוי, אני מצטער, מאוד מצטער. אבל לא נורא, תדעו לכם שכבר עשיתי תשובה. הרווחתי מהעסקה ההיא רווח הגון, מיד לאחר שגמרתי את העסקה תרמתי מאה דולר ל'זיכרון משה'. כיפרתי על העוון הזה."

"אבל זה לא מועיל! היה שם בן אדם אחד, יהודי פשוט שבא לבית הכנסת לומר קדיש על אבא שלו. אתה הפרעת לו להתפלל. הנה,

ביקשו להיכנס לחנות כדי להסתפר, אך להפתעתם מצאו את הדלת מוגפת. הם הרימו גבה, לא הבינו מה קורה כאן. הסבירו להם. כשעברנו ליד החנות מצאנו אותה נעולה. בעל הבית כבר מזמן איננו. כעת הוא עושה את דרכו להכנות אחרונות של השבת בביתו. ברוך ה', איזה קידוש ה'. כך צריך להתכונן לשבת קודש!

מספר ר' שלום: במשך חצי שנה, כל יום שישי היינו עוברים במקום. החנות סגורה. אמרנו: 'ריבנו של עולם, לא נבראו רעמים אלא לישר עקמומיות שבלב. הכנסת לו 'זעץ' אחד בלב, הכל התיישר...'. חצי שנה הכל דפק כמו שעון שוויצרי. בערב שבת אחד אנחנו מגיעים לשוק כהרגלנו, עוברים בין החנויות והדוכנים, מכריזים על השבת ההולכת וקרבה. מתקרבים לאזור מספרות, ו...לא מאמינים למראה עינינו: המספרה של מיודענו שוקקת חיים, כאילו אמצע היום. אנו מתקרבים בהססנות. נזהרים לבחור את מילותינו. אולי בכל זאת חלה איזו טעות מצערת.

בעל הבית הבין היטב את סימני התמיהה שעל פנינו. הוא קרא לנו לשלום, ואמר לנו: "רבנים נכבדים, תשמעו, הגעתי למסקנה: שבת, לא שבת, לא משנה לי. אני לא עוזב את המספרה עד שאגמור לספר את אחרון הלקוחות!"

"מה קרה עכשיו?", תמהנו, "הרי עשינו עסקה. לחצנו ידיים. נתנו ברכה. היית חולה מסוכן, וברוך ה' שבת לאיתנך. הקב"ה לא החזיר אותך לחיים כדי שתפגע בו."

- למה? איך? מה קרה?

- 'אספר לכם מה קרה'. והוא החל בסיפורו:

"ביום שלישי השבוע היתה לי אזכרה של אבי עליו השלום. תכננת ללכת לבית הכנסת בצהרם, להתפלל מנחה ולומר קדיש. חיפשת מנין, אמרו לי: לך ל'זכרון משה', יש שם מניינים רבים, כל חמש דקות מנין."

"הגעתי לשם עוד לפני הזמן. בשתיים-עשרה כבר הייתי בבית הכנסת. אמרתי 'פתח אליהו', אמרתי קרבנות, קראתי משניות, אמרתי תהילים. לקראת שתיים-עשרה וחצי אני שומע מישהו מכריז 'מנחה, מנחה'. נכנסתי אחריו לחדר. התחיל שם מנין."

"אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה', קדיש, תפילת שמונה עשרה. הכל בסדר גמור. ואז לפתע, אני רואה שני אנשים נכנסים לבית הכנסת. לא תגידו חילונים, פורקי עול. היה להם זקן גדול, פאות ארוכות... האחד נשא קופסה גדולה של נעלים. כולה היתה מלאה בדולרים ירוקים. השני גרר אתו שק מלא בלירות. הם התיישבו ליד אחד השולחנות והחלו להחליף ביניהם את הכסף - ההוא נותן לירות והשני בתמורה נותן דולרים. ממש כמו בכפרות - זה תמורת זה, זה חילוף זה, זה כופר זה... כל הזמן הם ספרו, באידיש..."

"הם הפריעו לי להתפלל. אני עושה להם 'שששש...', ואז אחד מהם משיב לי 'שששש...'. הוא כעס עלי, הפרעתי לו..."

"במשך כל התפילה לא יכולתי להתרכז. בלבלו אותי לגמרי. פעם אחת אני מגיע לבית הכנסת, וגם אז אי אפשר להתפלל כמו בן אדם. 'גמרתי מהר. אני מסתכל עליהם, הם שקועים באמצע הספירה - איינס, צוויי, דריי..."

הוא הגיע אלי לביתי שבמאנסי וסיפר כי בעיירה ירוחם יש מוסד תורני שלומדים בו בצריפים דלים. "שמעתי שאתה חובב תורה. העיירה ירוחם אינה ה'ביזנס' שלי, אינני משמש כרב במקום, לא אקבל אחוזים על התרומות שאגייס, ואפילו משכורת אין לי מזה, אני פשוט מרחם עליהם"

מסירות מיוחדת לצדקה של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל

יתשובה ותפלה וצדקה...

וחשוב בעיניו או שהיה בו משום קיום התורה, לא בוש ולא היסס לנהל ברמה מערכה משומנת של גיוס כספים בחכמה ובתבונה. במקרים כאלה כמו נעלמה לה הבושה הטבועה בו, וברוב מרצו וכישרונו עלה בידו בס"ד לגייס סכומים אגדיים של מיליוני דולרים. כך סיפר למשל הרב עזריאל טאובר (שליט"א) זצ"ל, אודות פגישתו הראשונה עמו:

"היה זה לפני כשלושה עשורים. הוא הגיע אלי לביתי שבמאנסי וסיפר כי הוא מתגורר באופקים, ובעיירה ירוחם יש מוסד תורני שלומדים בו בצריפים דלים מתוך עניות. תוך-כדי-דיבור הוסיף ואמר: 'אני שליח, ושמעתי שאתה חובב תורה. העיירה ירוחם אינה ה'ביזנס' (- העסק) שלי, אינני משמש כרב במקום, לא אקבל אחוזים על התרומות שאגייס, ואפילו משכורת אין לי מזה, אלא שאני מכיר את המקום מהתקופה שהייתי שם, ופשוט מרחם עליהם'. השבתי לו: 'בסדר, אבוא לראות את המקום'. ואמנם בנסיעתי לארץ ישראל נפגשנו והוא לקח אותי לישבת ירוחם, ומאוד התרשמת. כך הכרתי את ירוחם, ואותו..." (ואכן בעקבות נסיעה זו נבנה בניין של קבע לישבה).

ההוד שבחסד

וגם בתחום זה הפעיל את כישרונותיו הברוכים ומבטו המקורי כדי לעורר את הציבור להירתם לעניין הצדקה, אף כאשר היו אלה מקרים שמטבע הדברים היה קשה מאוד לעורר את רחמיהם ולשכנעם לפתוח את לבם וכיסם.

סכומי עתק פיזר לצדקה שאיש לא ידע מהיכן וכיצד מסוגל היה לתת במצבו הדחוק. אין ספק כי לעומת מעשי הצדקה הכבירים שהתגלו בהיסח הדעת, רבים אחרים נותרו חבויים ונעלמים בכלל ה'סתרי תורה' שלקח עמו רבי שמשון זצ"ל בצניעותו. למשל, בהיותו פעם בחוץ לארץ קיבל מאחד מידידיו סכום של עשרת אלפים דולר לצורך מסוים, והנה לא חלפו 24 שעות מעת נחיתתו בארץ הקודש, עד שהכסף כולו - עד הדולר האחרון, חולק על-ידו לעניים תלמידי חכמים.

אירע פעם שהיה לו באמתחתו סכום של כמה אלפי דולר, שאותו הרוויח מהפרש של מכירת דירה ישנה והחלפתה באחרת. היה זה בחודש אדר. עד פורים הספיק לפזר את כל הסכום לצדקה. כאשר נשאל על ידי ידיד פלוני: "הייתכן לעשות כדבר הזה?!", התרומם מכיסאו והשיב: "מה אעשה? אם אתה היית שומע את הצרות שאני שמעתי בימים אלה, גם אתה היית מחלק..."

הכל בניו

במשך תקופה החזיק כלכלית משפחה נצרכת מבני הקהילה, ובכזו פשטות, עד שכל אימת שאב המשפחה ההיא נזקק לכסף עבור קניות, פונה היה אליו בטבעיות של בן הפוגש באביו ומבקש הימנו כסף לקניות.

אבל לא רק מומן שפע בנדיבות לב לזרים כמו לבני משפחה, אלא כל דבר בעל ערך שידע כי ישמח לבב אנוש. בשונו פעם מאחד ממסעותיו בעולם הגדול הביא באמתחתו פירות טרופיים נדירים. מתבקש היה, לכאורה, כי ישמור אותם לבני משפחתו בלבד. אך לא. גם בני המשפחה נהנו אמנם מהפירות, אבל בתוך שעה קצרה מבואו לאופקים כבר הספיק לחלק לכל מי שמצא בדרכו מלוא חופניו מהפירות המיוחדים בטעמם ומרהיבי העין ביופיים.

"זה לא ה'ביזנס' שלי..."

בדרך כלל נמנע היה מלעסוק בגיוס כסף עבור מוסדות שאליהם היתה לו זיקה אישית, ובעדינות נפשו נאלם דום ובוש לעסוק בהשגת מומן עבורו או עבור מוסדותיו. אולם כאשר לא היתה לו שייכות פרטית לעניין מסוים שהיה נכבד

שן התותבת, ונדרש תיקון נוסף שגם עלותו היתה גבוהה, ומשנודע לו על כך קרא לו רבי שמשון ונתן ושקל לידו את הסכום הנדרש - שמונה מאות שקלים. אבל בכך לא אמר די. הבן הבין כי אמנם השן תתקן, אך את אי הנעימות להזדקק למתנת ידו בשנית לטיפול חוזר קשה לתקן. לפיכך פייסו בדברים והנעים את ההענקה: "השן הזאת", אמר לו, "היא שלי, ואין לך בכלל זכות עליה, לפיכך עלי מוטל לשלם את התיקון".

בנות ישראל על רבי שמשון בכינה

בשיחה אקראית עם אחד מבני הקהילה סיפר לו הלה כי רעייתו זקוקה בדחיפות לתיקוני שיניים קדמיות, והוא עומד חסר אונים בלי יכולת לממן את הטיפול למרות הצורך הגדול.

לרבי שמשון, כדבריו לאותו אברך, לא היתה באותה שעה אפשרות כלכלית להוציא כסף, לא במזומן ולא בצ'קים, אבל אף-על-פי-כן לאחר הרהור קל אמר לו: "אני מעוניין מאוד לממן לך את הכל. תשיג הלוואה ואני אפרע לך אותה בתשלומים. תבוא אלי מדי חודש ואתן לך מאה דולר".

גם במקרה זה דאג שלא יחוש אותו נצרך חוסר נעימות מיותר, כל אימת שיבוא אליו לקבל את 'הקצבה החודשית', ולפיכך אמר לו: "הבה נקבע שאם חלילה אשכח מדוע אתה דופק בדלת, אינך צריך לומר בקול מה מטרת בואך, אלא תסמך לי כך (ובדברו נקש על שיניו, מצביע על אות מוסכם), ומיד אזכר...".

וכך הווה. אלא שלמעשה מעולם לא הוצרך להשתמש בסימן המוסכם, שכן מדי חודש נקש על דלת ביתו והוא היה נזכר תיכף ומיהר להגיש לו את הסכום.

סקרנותו של אותו אברך התעוררה לנוכח הרצון העז של הרב לסייע בפרט בתחום זה, גם במצבי קושי, ולאחר כמה שנים פנה אליו בשאלה מדוע דווקא עניין זה של תיקון שיניים כה מיוחד בעיניו. כך גילה כי כמו בתחומים נוספים, גם כאן הכריעה מילה אחת של גמרא כנגד הררי סברות אחרות. וכך השיב לו: "למדתי זאת מגמרא מפורשת בנדרים על דברי המשנה שם: מעשה באחד שנדר הנאה מבת אחותו והכניסוה לבית רבי ישמעאל ויפואה וכו'. 'תנא שן תותבת היתה לה ועשה לה רבי ישמעאל של זהב משלו'. הגמרא אפוא לא מסתפקת בתיאור הסתמי שרבי ישמעאל דאג לייפותה, אלא מפרטת שאחת משיניה נפלה, והוא עשה לה שן יפה תחתיה. מכך למדתי את הנחיצות שבעניין".

(מתוך הספר 'השמש בגבורתו')

באופקים נערכה פעם אסיפת התרמה למען אדם ששקע בחובות מעיקים מניהול מוסד תורני שנסגר בינתיים בצוק העתים. ההיענות הציבורית במקרים כאלה שואפת בדרך כלל לאפס, שכן אנשים מטבעם אוהבים להשקיע כספם בדבר קיים וממשי, מתוך תחושת שותפות לעשייה ברוכה ונהנים ממחשבה שמוסד מסוים פועל מכוחם ובתרומת ידיהם, בעוד שתשלום חובות בלבד נדמה בעיניהם כ'עסקי אוויר' שאינם מניבים שום פעילות.

ואמנם כן, למרות שנישאו נאומים נרגשים לא הורגשה היענות ציבורית, והאסיפה נידונה לכאורה לכישלון חרוץ, והנה רבי שמשון וטוב לבו עמו נעמד לשאת דברים, גייס גם את גאונותו, ואמר:

"מוריי ורבותי, כאשר אוספים כסף למוסד תורני העתיד לקום, כולם נענים לתת צדקה, אולם מי יודע אם המוסד אמנם יעמוד לבסוף על תלו? ואף אם יעמוד ויקום, איך נדע בדיוק להיכן ילך הכסף? אלא שאף-על-פי-כן נותנים ביד רחבה ורוכשים זכויות.

"רבותי, הנה כאן יש לנו אפשרות שאינה מזדמנת לעתים קרובות. אין ספק שבשנות קיומו היו במוסד הזה תורה ועבודת התפילה. אם כן נפלה בחלקנו הזכות לתת למשהו ברור ואיכותי...", והוסיף להלהיב את הציבור, והוא נענה לו לתרום ביד רחבה.

עלי ועל צווארי

לא תמיד היו עמו באמתחתו הסכומים הגדולים שהתחייב לצדקה כל אימת שנודע לו על צורך, אבל גם לצורכי עצמו ומשפחתו אין אדם נמנע מלהתחייב על סכום הנדרש לצורך דוחק. כך זכה ולבסוף התקיים בו הכתוב "לא-ל גומר עלי", והקב"ה סייע בעדו לגמול בטהרת נפשו חסד לרבים.

השן 'שלי'

פיזור צדקותיו של רבי שמשון לכל דל ונצרך הקיף תחומים רבים, אבל היה תחום מסוים בפרט שלדעת יודעי דבר העומדים על סודו, היווה עילה קבועה לפעור חור בארנקו הריקן של הרב ולפזר עליו ממון רב. היה זה כל אימת שהבחין בצורך של מאן-דהוא לערוך תיקון שיניים. עובדה אחת בהקשר לכך הוזכרה כבר לעיל, והנה עובדות נוספות:

פעם נודע לו שאברך פלוני חש בושה מפני החלל הפעור בשיניו הקדמיות, לאחר שאחת מהן נפלה ונבצר ממנו לעמוד בתשלום הטיפול בסך 1,500 שקלים. רבי שמשון הוציא מכיסו את הסכום ומימן את עלות השן התותבת. מחצית השנה לאחר מכן נשברה

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

איזו אות נוהג מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א לכתוב בס"ת?

המנהג הוא שבסיום כתיבת ס"ת מכבדים הרבה אנשים לכתוב אות בס"ת, אולם היות ואין כל האנשים יודעים צורת האותיות ע"פ ההלכה, יש בזה ב' דרכים: יש נוהגים שהסופר עושה קודם אותיות חלולות, ואח"כ אלו שנתכבדו בכתיבת האות צריכים רק להשלים, או שהסופר עושה אותיות שבורות, והיינו שמשאיר הפסק באמצע האות, והמכובדים עושים את החיבור בין שני חלקי האות.

והנה נהגו הגדולים שמכבדים אותם בכתיבת אות, לכתוב אות שלא נשלמה כל צורתה ע"י מסגרת, כי אז יש סברא שכבר נגמרה המצוה, ומכיון שהם רוצים להשתתף בכתיבת הס"ת עדיף להם לכתוב אות שעדיין לא נשלמה. ועוד יש נוהגים, שאם הסופר כבר עשה את המסגרת בשלימות, אז הם בוחרים למלאות את האות יו"ד, כי בזה יש סברא שכשיש רק את המסגרת אין צורת יו"ד עליה, אלא צורת מ"ם סתומה, ועתה כשכותב המילוי זהו הכתיבה של האות יו"ד. וכן מנהג מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א.

מדוע נהג מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לכתוב דווקא אות שכבר נשלמה צורתה?

אמנם מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל היה אומר, שמכיון שהוא רגיל לכתוב ביד ימין, ואת שאר מלאכתו עושה בשמאל, ולכן חושש באיזו יד עליו לכתוב סתם [וכמבואר במשנ"ב סי' ל"ב סק"ח שלכתחילה לא לקבל סופר כזה, ובדיעבד אין לאסור] ולכן בדווקא כותב אות שנשלמה כבר. ומטעם זה סיפר רבנו שהורה לו הגרש"ז ריגר זצלה"ה להניח תפלין בב' ידיו, דאחר התפילה מחליף לידו השנית מספק (אהל יוסף עמ' י"ז - י"ח).

מה עדיף, לכתוב ס"ת בעצמו, או ללמוד ולשלוח שליח לכתיבה?

נשאל רבנו הגראי"ל זצ"ל באחד שלומד ארבע שעות ביום, ורוצה כעת לקיים מצות כתיבת ס"ת, ובידו לכתוב לעצמו ס"ת על חשבון שעות הלימוד, וילמד ב' שעות ויכתוב ב' שעות, או יכול לשלוח שליח - האם עדיף שיכתוב בעצמו, שהמצוה בו יותר מבשלוחו, או עדיף שישלח שליח? והשיב רבנו שעדיף שילמד וישלח שליח לכתיבת הס"ת (לקט שאלות מצויות ח"ד).

סגולה לרפואה - לכתוב בס"ת אות שמתחילה בשם האיבר החולה

נשאל מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל מדוע הוא מקפיד לכתוב בס"ת את האות ע' בדווקא, הרי אינה קשורה לשמו? וענה: משום שיש לי בעיה בעין וזה סגולה לכך (אפיקי איל עמ' קנג. ואמנם לפעמים כותב אות אחרת, והכל לפי הענין).

כיצד יש להחזיק את ספר התורה - כשהצד הפנימי כלפי חוץ, או ההיפך?

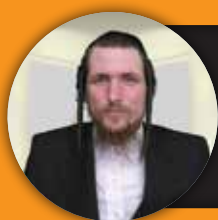
כתב רבנו הגראי"ל זצ"ל ב'אילת השחר' עמ"ס זבחים (דף כ"ד ע"ב) על דברי רש"י לגבי הולכת הבהמה עי"ש, ששמע מעכאן דדרך כבוד הוא שיהא צד הנאה יותר כלפי העם, ואולי יש ללמוד כאן לענין ס"ת, דיאחזנו באופן שהצד מכובד יותר יהיה לצד העם, וכן נוהגין העולם. אבל אומרים בשם החזו"א, שיאחזנו בצד הפנימי אליו, ע"כ (וכ"ה בדינים והנהגות פ"ה ס"ו בהוראת מרן החזו"א איש ז"ל).

(כאיל תערוג')

להתקשר לתורה מסביב לשעון

24 שעות
ביממה

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרוך** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב **אליה אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • אידיש

שלוחה 2/3

חדש

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יוסף ברגר** שליט"א
ווארט עם סיפור בראי הפרשה

שלוחה 7

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/1

הרב **אברהם פוקס** שליט"א
הפוחת בכל יום - המייל היומי של דרשו

שלוחה 3

הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** שליט"א
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

האברך התמרמר לפני רבינו, שהנה זה כבר כמה שנים שיש לו חזקה לעבור לפני התיבה באחת מתפילות הימים הנוראים, והנה בשנה האחרונה לקחו ממנו את הכיבוד, וזה כואב לו

בעל 'משמר הלוי', הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצוק"ל, על "כתבנו בספר החיים"

בערב ראש השנה תשס"ד, החזיקו בלימוד הדף היומי בסוף מסכת זבחים, ופנה רבינו זצ"ל אל לומדי השיעור בשאלה: "כאשר תעמדו ותבקשו מאת השי"ת 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלוקים חיים' - מה תכוונו ב'למענך'?"

אומר לכם מה אני מכוון: 'רבש"ע זכרנו לחיים למענך - למען שנזכה בשנה הבעל"ט ללמוד כראוי את המסכתות הקדושות, מסכת מנחות, מסכת חולין, מסכת בכורות, מסכת ערכין ומסכת תמורה, בשביל זה אני מבקש ממך רבש"ע תן לי בבקשה עוד שנה של חיים."

והיה רבינו זצ"ל אומר: "כאשר ה'למענך' הוא אמיתי - יש לנו בסייעתא דשמיא תקוה גדולה לצאת זכאים בדין!"

אכן, שומה עלינו לראות שזה יהיה באמת הבטחה אמיתית הבטחה רצינית לא ח"ו מן השפה ולחוץ והשי"ת בוחן לב וחוקר כליות.

העצה לזכות ביום הדין

רבינו זצ"ל היה עומד ומעורר בדרשותיו בחודש אלול, שהנה מתקרב ובא יום הדין, ובשמים יש מאזניים: על הכף האחת מונחות המצוות, ועל הכף האחרת מונחות העבירות, והרי לב יודע מרת נפשו, שיתכן מאד מאד שהעבירות הם אלו שמכריעים את הכף, אם כן מה עושים?

והיה אומר רבינו זצ"ל: "העצה הטובה ביותר - להוסיף עוד ועוד שקידה בלימוד

התורה, בכל דקה של לימוד התורה מתווספים לו בשמים מאתיים מצוות שכל אחת מהן שוקלת כנגד כל המצוות. החיים והמוות ביד הלשון, תגיד דף גמרא, ועוד דף, ועוד דף ועוד דף...". [והיה מספר, שאחד בא פעם לפני החפץ חיים זיע"א וסיפר שרכש אתרוג בחמש מאות דולר, אמר לו הח"ח זיע"א: "אתרוג זה מצוה אחת, ואילו בדקה של לימוד התורה רכשת לנפשך מאתיים מצוות שכל אחת מהן שקולה כנגד כל התורה"].

פעם, בערב היום הקדוש, סיפר לרבינו זצ"ל אחד ממקורביו, שבערב יום כיפור נוהג הוא ללכת למקוה כמה פעמים במשך היום, ובכל פעם טובל הוא כך וכך טבילות... נענה רבינו זצ"ל ואמר: "לכל אחד יש את הכרטיס כניסה שלו, זה לא הכרטיס כניסה שלי...". [ויתכן שהוסיף:] "כרטיס הכניסה שלי הוא תורה, ותורה, ותורה...". ואירע פעם בערב היום הקדוש, שאחד מן לומדי השיעור שליט"א הביא לרבינו זצ"ל את הספר "דברי יציב" מכ"ק האדמו"ר

מקלויזנבורג זצוק"ל על ענייני קדשים, באותו ליל יום כיפור לא ישן רבינו וכל הלילה למד ולמד בספר הנ"ל.

ישועות והצלחות

זה נוסח הברכה דהוה מרגלא בפומיה דרבינו זצ"ל לברך בימי הדין: כתיבה וחתימה טובה, עם כל הפני יהושע, ועם כל הצל"ח - [כלומר, שיהיה עם כל הישועות וההצלחות שצריך]. ולפעמים נהג לומר 'עם כל הפירושים...'

אתה הרי יש לך טעם בלימוד

אירע פעם, באחד מימי חול המועד סוכות שישב אצל רבינו בסוכתו אברך פלוני, שרבינו הכירו מקרוב, וטיפל בו טיפול מסור, ואותו אברך התמרמר לפני רבינו, שהנה זה כבר כמה שנים שיש לו חזקה לעבור לפני התיבה באחת מתפילות הימים הנוראים, והנה בשנה האחרונה לקחו ממנו את הכיבוד, וזה כואב לו.

רבינו זצ"ל, אורייתא קמרתחא ביה, פנה לאותו אברך בתוכחה גלויה שנבעה מתוך אהבה רבה, וכה היו דבריו: "עליך לא הייתי מאמין! אתה, שברוך השם זכית שיש לך טעם בלימוד, ואתה יודע היטב מה זו מתיקות אמיתית, מתיקות התורה הקדושה, איך יתכן שבכלל מעסיקים אותך כאלו שטויות, אתה שוטה!" וראו בחוש את הכאב על פניו של רבינו, איך יתכן שאברך שמונח בלימוד, מתעסק בכאלו

עומד הס"ק רבינו אליהו זיע"א בשיחותיו הקדושות ואומר ומעורר, עבר ראש השנה, עבר גם יום הכפורים, ואין לאדם שום מושג מה באמת נגזר עליו בשמים, מי יודע אם לא שמו על מצחו "רויטער פאסיק"... - פס אדום... , והוא המסכן חי לו בגן עדן של שוטים, הוא הולך לו בחול המועד סוכות מידי יום ביומו ל"שמחת בית השואבה", צוהל ושמח, ומבזבז את הזמן. אילו רק היה יודע, הרי היה עוזב את הכל הכל, והיה הולך ורוחץ את נפשו בים של תשובה, ים של תפילה, ים של דמעות, ולא מבזבז אף רגע מלהוסיף עוד ועוד מליצי יושר לנפשו, אולי היה זוכה והיה נקרע רוע גזר דינו...!!!"

פנה נא אל התלאות

פעם תיאר בהתרגשות, איך שהיו נוהרים המוני בית ישראל בליל א' דסליחות אל בית המדרש הגדול דגור בירושלים עיה"ק, לשמוע איך שכ"ק הבית ישראל מגור זיע"א מתחנן לפני השי"ת: "פנה נא אל התלאות, ואל לחטאות", ואיך שהיה מבקש בסליחות דערב ראש השנה: "מלטם מכל רעות בזאת השנה", וסיפר, שדודו הגדול בעל ה"תורת זאב" זצוק"ל היה בא גם כן לשמוע.

וכאשר הגיע הרבי זיע"א לקטע זה, השתרר שקט מוחלט, ואז, שמעו את קולו בוקע, כך תיאר רבינו, בהיגוי פולני מובהק ובניגונו המובהק והמרגיע של הרבי זיע"א הזועק ואומר: 'פנה נא אל התלאות ואל לחטאות... 'תראם ניסיך עושה פלאות...'

מחזור

היה מספר, שבבריסק, אצל רבינו אור העולם הגרי"ז זיע"א, אירע פעם בראש השנה שלאחד מהבנים לא היה מחזור, והגרי"ז זיע"א ביקש מבעל חנות הספרים בבריסק שיתן לו מתוך החנות מחזור חדש ואחרי החג ישלם לו [ולא היה ניחא ליה להגרי"ז שיתפללו שניים ביחד באותו המחזור, כפי הנראה משום שזה מפריע להתפלל כראוי].

היה אומר, משמיה דהגאון ר' יחזקאל סרנא זצוק"ל, שאחרי יום הכפורים, שומה על האדם להתיישב וללמוד את המחזור, ולהתבונן בנפשו מה יוכל לקחת עמו מן המחזור לכל ימות השנה.

(מתוך החוברת 'דלתיך דפקנו')

הבלים, ובמשך כמה ימים אח"כ עוד לא נרגע מזה. בתוך כדי השיחה, הצביע רבינו על תמונת קדשו של כבוד מרן, רבן של כל בני הגולה, רבינו יוסף שלום אלישיב זצוק"ל, שהיתה תלויה שם בסוכה, ופנה רבינו לבן שיחו ואמר: "הבט נא וראה, תסתכל ותראה בפניו של האיש הקדוש הזה, איך שהן קורנות מאושר ושמחה, הוא המאושר ביותר בתבל, ולמה? משום שהוא דבוק בכל לבו ונפשו בתורה הקדושה, וכל השטויות שבעולם לא מתחילים בכלל לעניין אותו. כזה ראה והתקדש!"

פעם סיפר רבינו זצ"ל על תלמיד חכם גדול אחד שליט"א שרצו לכבדו בהוצאת ספר תורה לפני כל נדרי, וסירב.

ואמר רבינו זצ"ל: "הוא צודק מאד, כי מה חסרה לו תחושת הגאווה הזאת בדיוק ביום הקדוש".

ודומני, כי אף כאשר הציעו לאחד מהחוסים בצלו שליט"א להתחיל בתפקיד זה וסירב בכל תוקף [על פי חינוכו של רבינו זצ"ל], סייע לו רבינו זי"ע לעמוד בסירובו, ביום קדוש זה.

כבקרת רועה עדרו

מה נאדר בקודש היה לשמוע מפה קדשו של רבינו זיע"א איך שהיה עומד וחוזר על ההרגשה הנפלאה של הסבא קדישא רבינו אליהו לופיאן זיע"א בימים הנוראים, במאמר הפייטן: "כבקרת רועה עדרו".

וכה היו דבריו: "עומד לו בעל העדר, וסופר ומונה את הבהמות, אחת שתיים שלוש... עד אשר מגיע לעשירי, "עשירי קדש", או אז סוקר עליה בסיקרא, ועושה לה פס אדום, [ובלשונו הטהור של ר' אליהו זיע"א 'דער רויטער פאסיקל'...] ובזה נגזר דינה לשחיטה ולהקרבה על גבי המזבח.

ומה קורה בינתיים? עד אשר יבואו לביהמ"ק? בינתיים הולכת לה הבהמה לטייל ולשחק עם חברותיה, עליזה ושמחה, היא לגמרי לא חולמת איזה גזר דין שיש עליה!

אילו היה לבהמה קצת דעת, קצת שכל, מה היתה עושה, היתה עוזבת את כל המשחקים, את כל הטיולים, והולכת לנהר, ושם היתה טובלת במי הנהר, ורוחצת את עצמה חזק חזק, עד אשר יימח מעל גבה הפס האדום... ותיכנס ותלך לחיים טובים.

השומר התחיל לצעוק לעברם שלא ישכחו לכבות את הנר, והבעל שומע ואומר לב"ב שתשמע למה שהשומר אומר, ותיזהר עם הנר - אך היא - במקום להסכים לדברים הנבונים התחילה לצחוק מהשומר "וכי השומר מתכוון לטובתנו?! והלא הוא שכיר לילה, הוא מקבל כסף על כל לילה שהוא מסתובב"

מאוצרותיו של הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב לייקווד

באמצע הלילה התעוררו בני הזוג והבחינו שלשונות אש - אשר בערו מאור הנר שהשאירו דלוק - אופפות את כל הבית, והתחילו לצעוק בקולי קולות לעזרה, ואך בחסדי השי"ת הצליחו לצאת מביתם ללא פגע בגוף ובנפש. אמנם ל"ע בצער רב ובעיניים כלות ראו את כל ביתם על תכולתו נשרף באותה השריפה.

כראות הבעל את אשר אירע, אמר לב"ב "האם את עדיין צוחקת על דברי השומר?! - שכן אמנם כטענתך - השומר דיבר מחמת תפקידו ומחמת הממון שהוא מקבל מאנשי העיר, אבל האמת היא - מה איכפת לנו מה מניע אותו לעורר אותנו, אם זה כסף או כבוד או משהו אחר, סוף סוף הלא הוא מדבר לענין!..."

הנה בהרבה עיירות היו באים מגידים שונים, ונושאים דברים חוצבי להבות אש בדרשותיהם לעורר את הלבבות לתשובה ומעשים טובים ולתקן את הפרצות, והיו אנשים שהשתמטו מלשמוע את דבריהם בטענה שהמגידים אינם מדברים מעומק לבם באמת, וכל כוונתם הוא הממון שייתנו להם אנשי העיר, והיו טוענים עוד שהמגידים בעצמם אינם מקפידים להתנהג כפי שהיו מוכיחים את אנשי העיר להתנהג, אבל האמת אינה כן, כי אם הוא מדבר 'לענין' והוא אומר דברים נכונים, אז לא משנה לנו כלל מה גורם לו לדבר, אלא "קבל את האמת ממי שאמרו"...

אנו אומרים בתפילת נעילה של יום הכיפורים "אתה נותן יד לפושעים".

שמעתי פעם משל נפלא: היה אחד שטבע בנהר, ובעודו צועק במר נפשו שיצילו אותו נזדמן לשם יהודי שאמר לו "הב לי את ידך ואוציאך" ... וענה לו הלה: "וכי איך אוכל ליתן - הרי מעודי לא ניסיתי ליתן משהו משלי לאחרים" ...

הושיט לו הלה את ידו בחכמה ואמר לו: "הנה לך ידי, טול אותה ואוציאך", ונענה הטובע "אכן כן, ליטול אני נוטל תמיד" ...

הנמשל הוא: הקב"ה משתדל עם כנסת ישראל שיעשו השתדלות מועטת להתקרב אליו - פתחו לי פתח כחודו של מחט - אתערותא דלתתא, שעל ידי שיראה התעוררות מועטת הרי יפתח לו פתחים כפתחו של אולם, אולם בחג הפסח אינו כן, כי הקב"ה "פסח על הפתח" (שמות יב, כג), דהיינו, שמדלג על הפתח וזהו הכוונה "אתה נותן יד לפושעים"

היתה פעם עיירה שכל בתיה היו עשויים מעץ וכל גגותיה היו מקש, ואם אחד היה משאיר את הנר דלוק בלילה היתה זו סכנת נפשות, שכן אם חס ושלום תדלק האש בקיר אחת או חתיכה קטנה של קש, יכולה השריפה להתפשט בכל העיירה והכל יכול להישרף חלילה, ומרוב פחדם וחששם מינו שומר מיוחד שהיה מסתובב כל לילה בחוצות העיירה ומכריז בקול רם שלא ישכחו לכבות את הנרות בלילה כדי שלא תיגרם שריפה חלילה.

והנה באותה עיירה התגוררו בני זוג אחד, ובעלת הבית היתה יושבת בלילות וקוראה לאור הנר, ופעם הבחין בכך השומר והתחיל לצעוק לעברם שלא ישכחו לכבות את הנר, והבעל שומע ואומר לב"ב, שתשמע למה שהשומר אומר, ותיזהר עם הנר - אך היא במקום להסכים לדברים הנבונים והנכונים התחילה לצחוק מהשומר באמרה "וכי השומר מתכוון לטובתנו?! והלא הוא שכיר לילה, הוא מקבל כסף על כל לילה שהוא מסתובב, וכי אתה חושב שאניח לו להשומר לומר לי מה לעשות ומה לא לעשות?! - הלא כל מה שהוא מבקש ממני, מעניינים אותי כשלג דאשתקד!", ואכן הלכה לישון מבלי לכבות את הנרות הדולקות.

מדוע חזר בו הגר"א מוילנא זצ"ל מכוונתו לעלות לא"י?

"וה' אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה" (דברים ל"א, ב')

ידוע ומפורסם שהגר"א מוילנא זצ"ל התחיל לעלות לארץ ישראל, ובאמצע הדרך חזר בו וסב על עקבותיו. הערכות שונות הועלו ונכתבו, מה הייתה הסיבה לביטול הנסיעה, וכיצד ידע כי לא ניתנה לו רשות לכך משמים? כמו שאמר לבנו (נדפס בהקדמת בניו לביאור הגר"א לשו"ע או"ח), שהפציר בו לגלות את הסיבה, "אין לי רשות מן השמים".

ישנה שמועה (מובא בס' "הגאון" עמ' 468 הע' 14) המספרת, שהגאון כבר ישב על האונייה בדרכו לארץ ישראל, אלא שלפתע נפל מידיו ספר תנ"ך ונפתח לנגד עיניו בפסוק: "לא תעבור את הירדן הזה", והגאון ראה בזה רמז, כי מן השמים מבקשים למנוע את נסיעתו.

בס' עליות אליהו (הערה פ"ו) כתוב: "שמעתי מפי מו"ר הגאון מ' אליהו זצ"ל, אב"ד דקאליש (הוא ר' אליהו גולער תלמיד הגר"ח מוולז'ין), כי ברור לו ממעשים, וכן מכתב יד קדשו, כי הגאון נ"ע היה ניצוץ משה רבינו ע"ה, ועל כן לא נתנו לו רשות מן השמים

ליכנס לארץ".

הרד"ל שם, תמה מהעובדה שרשב"י ועוד אחרים היו מנשמת משה רבינו ע"ה, כמבואר בס' הגלגולים (למהרח"ו פל"ה) ובכל זאת עלו ובאו לא"י? ר' אברהם שמחה מאמציסלאב שם, גם פקפק בטעם זה, וכתב "לא שמיע לי, כלומר, לא סבירא לי, מכמה טעמים".
אולם בס' תולדות יצחק (לר' יצחק כהנא, תלמיד ר' אייזיק חבר זצ"ל עמ' ק"נ) כתב ג"כ כהר"א ראגולר ע"ש.

מהי הסגולה שכתב הגר"ח פלאגי זצ"ל לחשוכי בנים?

"וְעַתָּה כְּתֹבוּ לְכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת" (דברים ל"א, י"ט)

המצוה האחרונה בימנין תרי"ג- היא מצות כתיבת ספר תורה, הנלמדת מפסוק זה, והמצווה הראשונה היא מצות פרייה ורבייה.

וכ' בס' "ברכת מועדיך לחיים" (להגר"ח פלאגי זצ"ל חלק א' דרוש א' לס"ת): "שמעתי מפי קדוש אבינו מלכינו הגאון המפורסם מרן זקני ז"ל (בעל החקרי לב), דקבלה בידם, דכמה חשוכי בנים שלא הולידו כלל, על ידי שקיימו מצות כתיבת ספר תורה זכו להיבנות והולידו בנים ובנות", ע"כ.

ואפשר שלשיטת הרא"ש (מובא בטור יו"ד סי' ר"ע), שהאידנא שכותבין ספר תורה ומניחים אותו בבית הכנסת לקרות בהם ברבים, מצות עשה על כל ישראל אשר ידו משגת לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם להגות בהן הוא ובניו.

א"כ ה"נ בנידון דידן אפשר שהסגולה בזה גם להוציא ספר, כדי שבזה יזכה שיהגו הוא ובניו.

בספר חסידים (אות תתעד) מובא: "מעשה באיש

אחד שנתן לאשתו זקוק (מטבע) שתקנה בו מעיל, אמרה לו אותו זקוק תן לי, ותן לי רשות לקנות בו ספר, או אשכיר סופר שיכתוב לי ספר, ואשאל ללומדים שילמדו בו, והרתה וילדה בן וכל אחיו היו עמי הארץ כי אם אותו בן היה למדן".

וכן הובא בס' מעבר יבוק (שפת אמת פכ"ו) "אשה שקונה ספרים להשאלין לאחרים ללמוד זוכה לבנים תלמידי חכמים".

נכנסתי להיכל הישיבה, והתחלתי ללמוד, כעבור כמה שעות, בטני החלה לשלוח רמזים של רעב, שעות שלא בא אוכל לפי... התביישתי לשאול היכן יש אוכל וניסיתי להמשיך ללמוד, עד שכבר לא יכולתי ופניתי לבחור שישב לידי וביררתי אצלו היכן יש אוכל? "אין כאן חדר אוכל" - ענה לי הבחור בעדינות...

היתומים שלמדו את העשיר ששירת התורה תתנגן בכל עת ובכל מצב

הרב ישראל ליוש שליט"א

"ועתה פתבו לכם את השירה הזאת" (דברים ל"א, י"ט)

הוא: ציווי, הכרה, לא רצוני, מיד יוצצו המניעות, והן מהוות עבורכם סיבות להתבטל מלימוד תורה.

ספור מדהים על אהבת תורה יוקדת בלבותיהם של זאטוטים - תינוקות של בית רבן, מסופר בספר 'ומתוק האור' על שבת קודש: אהבת תורה עצומה היתה לו לעשיר אחד שנהג לפזר מהונו ממון רב עבור לומדי התורה, וכששאלוהו מהיכן שאב אהבת תורה זו, סיפר:

אבי נפטר בעודי ילד צעיר, אינני זוכר אותו כלל. אמי גידלה אותי במסירות רבה, ותמיד שאפה לשלוח אותי ללמוד באחת מן הישיבות המפורסמות. כשהגעתי לגיל שלוש עשרה אזרה כוחות נפש ושלחה אותי ל'וילנא' ללמוד שם תורה, ולהגשים את שאיפותיה שאהיה גדול בתורה. וכך יתום בודד נפרד מאמו כשגמרתו בידו ומעט צידה לדרך, נסעתי ל'וילנא' ללמוד תורה.

נכנסתי להיכל הישיבה, מצאתי לעצמי מקום פנוי והתחלתי ללמוד, כעבור כמה שעות, בטני החלה לשלוח רמזים של רעב, שעות שלא בא אוכל לפי ועובדה זו נתנה את אותותיה, התביישתי לשאול היכן יש אוכל וניסיתי להמשיך ללמוד, עד שכבר לא יכולתי ופניתי לבחור

בספר יהושע (ה', י"ג י"ד) מתואר משה ומתן בין יהושע לבין איש שהוא פוגש ביריחו כשחרבו שלופה בידו, ויאמר לו יהושע: 'הלנו אתה אם לצרינו?' ויאמר לו האיש: 'אני שר צבא ה', עתה באתי'. הגמרא (מגילה דף ג' ע"א) מסבירה את המו"מ בין המלאך ליהושע, המלאך האשים את יהושע בשתי עוונות, ראשית, שביטלתם אמש קרבן תמיד של בין הערביים. וגם, עוון ביטול תורה, שהרי בלילה כאשר אינכם נלחמים עליכם לעסוק בתורה.

שאל אותו יהושע: 'ועל איזה מהם באת כעת?' עונה המלאך: 'עתה באתי', היינו על העוון הנוכחי - ביטול תורה.

תוס' מקשים היכן משמע בפסוקים ההסבר הזה במשא ומתן שבין המלאך ליהושע? והם מבארים: המילה 'לנו' רומזת על הפסוק: 'תורה צוה לנו'. והמילה 'לצרינו' רומזת על קרבן התמיד שמציל אותנו מהצרות. וזהו ששאל אותו יהושע ה'לנו' אתה אם ל'צרינו'? האם באת על עוון ה'לנו' - ביטול תורה, או על עוון ה'לצרינו' - ביטול קרבן התמיד.

עונה לו המלאך: 'עתה באתי' - על ביטול תורה הנרמז במילה 'עתה' כפי הפסוק המופיע בפרשתנו: 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת'. שאל הרב מפוניבז': הרי בשאלה רמז המלאך על עוון ביטול תורה במילה 'לנו', כפי הפסוק 'תורה צוה לנו', א"כ מדוע בתשובה שינה ורמז על עוון ביטול תורה במילה 'עתה', כפי הפסוק 'ועתה כתבו לכם'?

אלא - מסביר הרב מפוניבז' - שמלבד שהמלאך רצה לרמוז ליהושע על ביטול תורה, הוא גם רצה להסביר לו כיצד ומדוע הם הגיעו למצב הזה שהם מתבטלים מלימוד תורה. וע"כ הוא אומר לו: אתם מביטים על לימוד התורה כ'ציווי' - 'תורה צוה לנו', ולכן אתם מתקשים לעשות זאת בעל כרחכם. לו הייתם מביטים על לימוד התורה כ'שירה' - 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת', אזי לא הייתם בטלים ממנה. כי 'שירה' היא ביטוי לדבר נעים ונחמד הפורט על נימי הלב, וכשהיחס אל לימוד התורה הוא כתענוג, אזי הקשיים אינם מורגשים, ואינם כלל סיבה להיבטל ממנה. אך מנגד כשהמבט

לפתע שמענו קול מתקרב והולך הקורא לעברנו "האם יש כאן תינוקת בוכה?", ענינו בחיוב, כשאנו מתוחים וחרדה אופפת כל אחד מאתנו, ואותו קול הלך וקרב עד אשר זיהינו גוי המתקרב אלינו...

הסגולה לזכות להיות 'חיים' ולא 'מתים'!

הרב בנימין בירנצוויג שליט"א

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲנָן קָרְבוּ מִיָּדָּה" (דברים ל"א, י"ד)

וכי הימים מתים?! מה פשר המילים "הן קרבו ימין למוות"?

קושיה זו הקשה במדרש תנחומא (סוף וזאת הברכה) על פסוק זה, "אמר ר' שמואל בר נחמני, וכי ימים הם מתים?".

ומתוך המדרש תירוץ יסודי ונפלא עד מאוד! ואלו דבריו: "אלא אלו הצדיקים, אף על פי שהם מתים, ימיהם בטלים מן העולם אבל הם עצמם קיימים, שנאמר באיוב (יב) 'אשר בידו נפש כל חי' וכי נפשותיהן של חיים הן מסורין בידו והמתים אינם מסורין בידו? אלא אלו הצדיקים שאפילו במיתתן קרואים חיים וכו' אבל הרשעים אפילו בחייהם קרואים מתים וכו' ומדוע? אלא שרשע בחייו חשוב כמת, מפני שרואה חמה זורחת ואינו מברך 'יוצר אור', שוקעת ואינו מברך 'מעריב ערבים', אוכל ושותה ואינו מברך עליה. אבל הצדיקים מברכין על כל דבר ודבר שאוכלים ושותים שרואים וששומעים, ולא בחייהן בלבד אלא אפילו במיתתן מברכין ומודים לפני הקב"ה שנאמר (תהילים קמט) 'עלוזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם רוממות א-ל בגרונם וחרב פיפיות בידם'."

גדר חדש בהגדרת 'חי' ו'מת' מצינו בדברי המדרש האלו, מאיר לנו בספר 'זכרון מאיר'. המובן הרגיל והמקובל שהאדם הנושם אוכל ושותה נקרא חי וזה שאין לו כל אלו הרי הוא מת, אבל במדרש כתוב שמי שמברך ומודה לה' על כל דבר הרי הוא חי ומי שלא עושה כן הרי הוא מת!

והביאור בזה, כי הזהיר בברכות וחי בהתבוננות ובעקביות כסדר בלי הפסק, הוא 'חי' באמונת הבורא יתברך והוא מגיע לבסוף להכרה עליונה שיכיר וירגיש כי לא הטבע הוא המכריע אלא הכל מאת ה', עד כדי כך שיחוש בלבו שמי שאמר לשמן וידלק הוא יאמר לחומץ וידלק כי מה לי כך או מה לי כך, הלוא הכל נהיה אך ורק בדברו יתברך, ומלבד זאת הרי אדם כזה זוכה 'לחיים', אדם זה זוכה ואינו נתון לשליטת כוחות הטבע כלל, וכמו שהביא בנפש החיים (ש"ג פ"ב) כסגולה נפלאה לקבוע בלבו כי ה' הוא האלוקים האמתי ואין עוד מלבדו שום כוח בעולם, וממילא לא יוכלו כל הכוחות שבעולם לפעול לו שום דבר רע.

אבל מי שמהלך בעולם ללא התבוננות כלל בגדלות הבורא, הוא רואה שמש זורחת ואינו מודה ומברך, רואה שמש שוקעת ואינו מתלהב, הרי הוא כ'מת', ימיו בעולם 'מתים' ולא יגיע לשום מדרגה

רוחנית.

סיפר מרן הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א: אחד מגדוליה וחשוביה של העיר תוניס שבספרד הלך עם שניים מתלמידיו, לפתע הגיע למולם שודד ערבי גיבור וחזק, כשהוא חוסם את דרכם ומאיים בכל תוקף לרצוח את הרב. התלמידים ניסו לשדלו ולדבר על לבו שישיר מחשבתו הרעה, אך הוא בשלו רוצה הוא בכל מחיר לרצוח את הרב, ואם יפריעו לו התלמידים בדרכו יהרוג גם אותם.

הרב שראה כי כלתה אליו הרעה, הפציר בתלמידיו להתרחק. בלב דואב ועיניים דומעות התרחקו התלמידים, והשודד הסכים לתת שהות לרב לבקש את בקשתו האחרונה קודם המוות. ביקש הרב להגיש לו כוס מים, ומיד בהתלהבות קודש החל לברך בקול צלול ומשתפך "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו" ועד אשר כילה הרב לשנות מן המים התרחש נס, ופתאום עבר במקום שייח' ערבי מכובד. משראה את הערבי כשהוא מתכונן למעשהו השפל, זעק לעברו: "את כל היהודים בידך להרוג אך את רבם השאר בחיים!". מששמע זאת הערבי שחרר מיד את הרב וקם לחפש את שני התלמידים שבין כך ובין כך נשאו רגליהם וברחו.

אחר שנפגשו התלמידים עם רבם שאלוהו על מה ולמה ביקש כבקשה אחרונה כוס מים, נענה הרב ואמר: "כלום סבורים אתם שלכוס מים גרידא הייתי זקוק? בוודאי שלא! אלא זקוק הייתי לברך עוד פעם אחת ברכת שהכל כדי להחדיר בלבבי כי אין עוד מלבדו והכל נהיה ונעשה בדברו, וכדברי ה'נפש החיים' בסגולתו הנפלאה. והנה אז התרחש הנס הגדול, ונפדיתי ממות לחיים. כוח הברכה יש

המשך בעמוד 30

סיפור מרטיט זה היה מספר הרה"ק רבי מרדכי מסלונים זי"ע בדמעות שלישי, ומסביר דרכו את המיית הלב של כל יהודי בהתרגשותו לקראת יום הכיפורים. כשכבר בערב החג אנו לובשים בגדי שבת, סועדים סעודות מפוארות, מתלבשים בחגיגות ובלובן טהור, ועם התקדש החג פנינו מאירות בברכת 'שהחיינו' נרגשת ושמחה

כי ביום הזה יכפר עליכם!

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

הגענו לרגע המרגש בשנה, זה היום קיוונו לו. התשוקה להגיע ליום הנעלה והנשגב, כובשת כל לב יהודי באשר הוא, ועתה הגיע הרגע בו הגעגוע יצוף ויתבטא, בהתרפק נפשנו בחיק אבינו שבשמים, מתוך ניקיון וכיבוס פנימי עמוק וטהור. כולנו כבר בדריכות ובציפיה לרגע המרומם בו נאפס את נדרי וקשיי השנה החולפת, ונצמד בעיניים דומעות ובהתרגשות עזה אל השנה החדשה, הנפתחת בניגון המרומם, בנעימה השקטה והכובשת, בשירת הלב החבויה - 'כל נדרי...'

שנה שלימה, חודשים ארוכים וימי המתנה ממושכים, אנו מצפים ליממה הנפלאה והמרגשת הזו של יום הכיפורים. כי היום הזה, הוא היום היחיד בשנה בו אנו מתעלים טפחיים מעל הקרקע, חשים כי רוח טהרה ממרום מציפה ומרוממת אותנו מעל כל הגשמיות היומיומית. ביום כה נעלה, אין לנו צורך במזון, בשתייה, או בכל צורך גשמי אחר. אנו נכנסים תחת כנפיו של אבינו שבשמים, מתעלים מעל האטמוספירה הרגילה שלנו, וחווים התעלות והתרגשות נדירות, בקירבת אהבה לבורא עולם.

ביום הגדול הזה, אין לו לשטן - הוא היצר הרע - גישה אלינו, הוא מנותק ומכובה לחלוטין, אין לו זכות ביטוי בכלל בישיבה של מעלה וגם בישיבה של מטה. כל הפיתויים הגשמיים והצרמים הגופניים יוצאים לחופשה, מאפשרים לנו את יממת ההתייחדות וההתרפקות עם אבא שבשמים, בלי מפריעים, בלי מחיצות, רק אנחנו - כמו שאנחנו, והוא - אבינו הגדול. בידו המושטת לכל יהודי, הוא מעניק לנו הזדמנות להתקרב ולהתרפק עליו באהבה אינסופית, ופותח בפנינו את חדרי אוצרותיו.

בשונה מכל ימות השנה, במהלך כל תפילות יום הכיפורים אנו עטופים בטלית, באותו בגד רוחני העוטף אותנו ומקיף אותנו בשלמות. זו עובדה שכדאי לייחד אליה תשומת לב, ולהתבונן בדברי הרמח"ל שגילה סוד מרגש: כי ביום הזה הטלית שלנו אינה שלנו, אלא של בורא עולם, העוטף אותנו באהבה, ומכניס אותנו לאותה חממה עמו.

מדהים ומרגש! בליל יום כיפור, אנו נכנסים לאותו אוהל, לאותה חממה של אבינו האוהב, והוא זה שעוטף אותנו באהבה אינסופית,

הוא זה שפורש עלינו את טליתו. אנחנו נכנסים לחסות בצילו, נרגשים להיות מוחזקים בכפות ידיו האוהבות. אנו זוכים לדרגת קירבת ה' שאי אפשר לזכות בה כל השנה, רק ביממה הזו שכולה קדושה והיטהרות, וכניסה תחת טליתו של אבינו האוהב!

כשאמא מכניסה את בנה לסלונה המפואר והמצוחצח, טרם היכנס הבן לטרקלין היוקרתי העטוף שטיחים מרהיבים, היא תדאג לנקות ולמרוק את בנה היטב, להסיר ממנו כל רבב, לקלח אותו ולוודא שלא דבק בו כל לכלוך. רק כך יכול הבן להיכנס לטרקלין הנאה והמפואר, כשהוא נקי וזך, צח ומבהיק!

ובדיוק כך, במועד כניסתנו תחת טליתו של אבא שבשמים, ביום בואנו לטרקלינו הרוחני ההדור של יום הכיפורים, אבא שבשמים דואג לנקות אותנו ולכבס את ליבנו, למען נהיה נקיים וזכים, עדינים ואציליים, ראויים לשהות עמו תחת טלית משותפת. 'ביום הזה יכפר עליכם, לטהר אתכם', כי 'לפני השם תטהרו', כי בכניסתנו לרשותו ותחת טליתו, לטרקלינו ולביתו, עלינו להיות נקיים וזכים, צחים וממורקים.

את כל זה עושה עבורנו בורא עולם, ומבקש מאיתנו לעשות רק את זה: לתפוס בחוזקה בידיו המושטות אלינו, לרצות את הזכות הנפלאה והמרגשת של חיים מתוך קירבה אמיתית אליו. כדי להגיע לכך, אנו צריכים רק שני צעדים: הראשון - להתחרט מעומק הלב על כל מה שעשינו והרחיק אותנו ממנו. והשני - לרצות ולשאוף ולהבטיח כי

בשנה הקרובה נעשה הכל כדי להישאר קרובים אליך, כדי לזכות להישאר זכים וטהורים, צמודים אליך ועושים את רצונו באמת. ואז, ברגעי הטהרה הללו, תעלה המיית ליבנו: 'כי אנו בניך, ואתה אבינו... רצונו לעשות רצונך, להיות תמיד צמודים אליך, הבוקים איתך, קרובים אליך. אבא היקר! תן לנו את הכלים לעשות את רצונך, את היכולת להישאר קרובים אליך, להיות תמיד בצילך. הענק לנו חיים חדשים מלאי שפע, שיאפשרו לנו לשמור על קירבת השם קרובה תמידית ורצופה, כי אבינו אתה!' ומתוך בקשה והמיה זו, נזכה להיחתם לשנה טובה ומבורכת, לשנת גאולה וישועה, שנת אושר ועושר, שנת קירבת אלוקים לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו!

בכי סוער מול צהלה עליזה...

הסיפור עורר הדים רבים בכל רחבי הממלכה, הכל סחו בחדשות המרעישות שהגיעו מעיר הבירה: יורש העצר, הנסיך המוכתר, בנו הבכור של המלך, נתפס במעשה מעילה חמור באוצר המלוכה. המעשה היה פגיעה אנושה ביוקרתו ובכבודו של אביו - המלך הנערץ, והשופטים קבעו נחרצות: 'יש לשלוח את הבן לגלות ארוכה בקצה המדינה לתקופה ממושכת, ולכשיודה ויתחרט - יוכל לשוב למעמדו כמקדם!'

בעיניים מושפלות ועצובות, צרר בן המלך צרור קטן, ויצא לגלות ולרציני עונשו הרחק מארמונו של אביו. הוא שהה שם בין איכרים שפלים ואסירים עבריינים, וכמעט התרגל למעמדו החדש והשפל כל כך. חודשים ארוכים שהה הבן אי שם, וכמעט שכח שניתנה לו ההזדמנות לשוב למעמדו הרם, לכשיכתוב מכתב הודאה וחרטה שיגאל אותו מתנאי חייו הגרועים. ביום מן הימים החליט הבן כי בשלה השעה, כתב את מכתב בקשת הסליחה, והמתין למענה.

ימים ספורים אחר כך, הגיעה כרכרה הדורה מאת המלך, להשיב את בנו. הבן מיהר לעלות אל העגלה, ויצא לדרך, בואכה עיר הבירה. עם בואו בשעריה, פתח הבן את חלון הכרכרה, וגילה כי הרחוב הראשי כולו הואר וקושט לכבודו, ותמונתו מתנוססת על דגלים חגיגיים המתנופפים ברוח. עיניו הצטעפו בדמעות לנוכח התכונה הרבה לקראת בואו, ואז הבחין כי בכל קרן רחוב הועמדה במת כלי זמר לכבודו, והתרגשותו עלתה על גדותיה, הוא לא האמין שכל ההיערכות הזו היא לכבודו...

עם בואו לרחוב בו שוכן ארמון המלוכה, גילה כי הרחוב כולו התקשט בשטיחים ועציצים, ובחצר הארמון נתנו קולם בשירה עליזה טובי הזמרים, כשהם מנצחים על תזמורת צבעונית ועשירה בת יותר ממאה כלי נגינה ונשיפה. נוכח כל המראה הזה פרץ הבן בבכי התרגשות נסער, ועיניו הפכו לשני נחלי דמעות שוצפים בעת שצעד על שטיח הכניסה ומקהלה מלווה אותו בנעימה עליזה...

מיד בכניסתו אל ארמון המלך, נפל הבן בזרועותיו של אביו האוהב, והחל בוכה בהתרגשות אין קץ. דמעות רותחות זלגו מעיניו, וקולו התייפח בבכי חסר מעצורים. המלך האוהב אחז את בנו בידיו, חיבקו ונישקו באהבה אינסופית, אך לא הצליח להסתיר את פליאתו:

'בני אהובי', - לחש האב לבנו, 'ארגנתי לך מקהלה וכליזמרים, אוירת שמחה וצהלה ברחובות העיר, כולם עליזים לכבוד בואך. מה לך בוכה, בני? מדוע אתה כה נרגש ונסער כשהשמחה שוררת בחוצות לכבודך?'

'דווקא בגלל זה', המהם הבן מבין התייפחויותיו, 'דווקא בשל השמחה והעליצות הרבה, בגלל זה אני בוכה!'

עיניו של האב נקרעו בתדהמה: 'לא יתכן...!', קרא בתמיהה, 'איך זה יתכן? כולם כה שמחים, המוסיקה משרה צהלה, ורק אתה בוכה בגלל זה? למה?'

נרגע הבן מעט מבכיו, והשיב: 'אבי היקר והאהוב! לו הייתי יודע שאתה חפץ כל כך בקרבת... לו ידעתי כמה גדולה אהבתך אליי... לו דמיינתי את השמחה הגדולה שאתה מכין לכבוד חזרתי - כי אז הייתי נשמר שבעתיים שלא ייגזר עלי מרחק ממך, הייתי משתדל שבעתיים להישאר תמיד קרוב אליך, הייתי חוזר אליך מזמן!'

אני מבכה על שהתרחקתי מאבא כה אוהב וקרוב, אני בוכה על התקופה הממושכת בה שהיתי רחוק ממך, הימים הארוכים בהם שהיתי בגלות, בעוד שיכולתי לשוב אליך ולהתרפק על קירבתך. אני בוכה מהתרגשות על הגילוי כמה רבה שמחתך בשובי אליך, על חשיפת תשוקתך אליי במלוא יפעתה!'

סיפור מרטיט זה היה מספר הרה"ק רבי מרדכי מסלונים זי"ע בדמעות שלישי, ומסביר את הדמעות המציפות כל לב יהודי בהתרגשותו לקראת יום הכיפורים. כי כשכבר בערב החג אנו לובשים בגדי שבת, סועדים סעודות מפוארות, מתלבשים בחגיגות ובלובן טהור, ועם התקדש החג פנינו מאירות בברכת 'שהחיינו' נרגשת ושמחה - זו התפאורה והתזמורת שהכין אבינו המלך לכבוד שובינו אליך, זה מה שחושף את האהבה השמימית של אבינו לבניו אהוביו...

והגילוי הזה, הוא שמציף את ליבנו בהתרגשות כה עמוקה, ומחבר אותנו באהבת איתנים עם אבינו - מלכו של עולם. החשיפה על אהבת הבורא אלינו ורוח הטהרה שהוא מעניק לנו לקרבינו אליו - היא שמביאה את דמעות החרטה העמוקות, מקרב לב משתוקק, חפץ ומתגעגע לחוש את קירבת ה', להימנע מהתרחקות שנית מאבינו המלך, ולהאריך ימים ושנים מתוך 'קירבת אלוקים לי טוב!'

כמה מילים שניצחו...

היה זה ביום הכיפורים, בבית מדרשו של סניגורם של ישראל, הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע. אם בכל ימות השנה היה עומד ומתחטא לפני אביו שבשמים ומרבה להמליץ טוב על ישראל, הרי שיום הכיפורים היה היום המרכזי בשנה בו עסק במלאכת הקודש - לסגור טוב על עם ישראל. אלא שבשנה זו הבחינו תלמידיו במשהו מוזר, אפילו מדיאג: על הנהרה שהאירה תמיד את פניו העיבה עננה של דאגה עמוקה, הרבי היה עטוף בשרעפים ואך בקושי נשא את תפילתו...

לאורך כל יום הכיפורים נמשך המתח. הרבי נראה חרד ממש, פניו בערו באש להבה, הסגירו את תחושתו כי שערי שמים נעולים. שעות ארוכות של מתח וחרדה עברו על הרבי והמתפללים, ואז,

המשך בעמוד הבא

לפתע, בשעת נעילה, נראתה בת שחוק קלה על שפתיו. הוא שב להתפלל ברגש ובהתלהבות כמקדם, עננת הדאגה סרה מעליו והתחלפה בנהרה מאירה ומלאת שמחה.

במוצאי היום הקדוש השיחו התלמידים בפני רבם את תמיהתם לנוכח המחזות להם היו עדים. הרבי לא פתר את התעלומה, אלא הפטיר כי לשנה הבאה יוודע הדבר. ואכן, לקראת יום הכיפורים בשנה שאחרי, ביקש הרבי לזמן קבוצה מתלמידיו, ויצא עימם לנסיעה ארוכה בואכה כפר שכוך ונידח, בקצה רוסיה. על כפר זה מעולם לא שמעו התלמידים עד אז, וכבר בדרך אמר להם הרבי כי לאור מה שקרה ביום הכיפורים שחלף, הוא מבקש להתפלל ביום הכיפורים דווקא בכפר הנידח הזה.

מדובר היה בכפר בו התגוררו חיילים 'קנטוניסטים' יהודים, שבגיל צעיר נחטפו מידי הוריהם, ושירתו כחצי יובל שנים בצבא האדום הרוסי, בשירותו של הצאר ניקולאי ימ"ש. למותר לציין, כי חיילים אלו שהעבירו את מיטב שנותיהם בצבא, לא היה להם שמץ של מושג יהודי קלוש, ואף הזכות להקים משפחה נמנעה מהם. הם הקימו לעצמם כפרים קטנים ועזובים אליהם הגיעו בגילאי חמישים ומעלה, ובהם בילו את שארית חייהם בחוסר כל.

עם הגיע הרבי לכפר, כל תושביו - החיילים המזדקנים, קידמו את פניו בהתרגשות. זו הפעם הראשונה בה הם זוכים לארח ביום הכיפורים מניין יהודי כה מכובד בראשות צדיק, והם ציפו לתפילה 'אמיתית' בה הרבי ישמש כחזן, והם יזכו להצטרף לתפילה מרוממת ונשגבה כראוי ליום הקדוש, לראשונה בחייהם.

ואכן, לאורך כל יום הכיפורים, שימש הרבי כחזן. תלמידיו היו רגילים בתפילתו המרטיטה, והתפללו עמו בכוונה ובהתלהבות. החיילים הזקנים הביטו רוב הזמן בתפילה הנרגשת, כשפיהם פעור בהפתעה ועיניהם מצטנפות בדמעות לעתים. החסידים עשו כל שביכולתם כדי לקרב את המקומיים ולהסביר להם על התפילות, ומתי מעט מהם שעוד זכרו קרוא וכתוב - הצטרפו לתפילה.

ואז, בהגיע הרגע הגדול, קודש הקדשים של יום הכיפורים, תפילת נעילה, עזב הרבי את עמוד התפילה, ולתדהמת הכל - ביקש מאחד הקנטוניסטים לגשת לעמוד. הלה לא הבין מה הרבי רוצה, הרי אין לו סיג ושיח עם תפילה, על אחת כמה וכמה לא עם תפילת נעילה, אך הרבי התעקש כי דווקא הוא זה שיגש לעמוד וישמש כחזן בנעילה.

הקנטוניסט המבולבל ניסה להסביר לרבי ברוסית מתובלת בידיש רצוצה, כי אינו יודע צורת אות, בוודאי שלא לשמש כחזן, וקל וחומר שלא להיות שליח ציבור עליו נמנה רבי קדוש. אך הרבי התעקש כי דווקא הוא ישמש כחזן, ואמר כי יסתפק בהחלט בתפילת נעילה כמו בשנה שעברה, זו התפילה לה איוותה נפשו!

בברכיים כושלות ובפנים תוהות, ניגש הקנטוניסט לעמוד התפילה, כשחבריו מלווים אותו ונעמדים מאחוריו בחצי גורן עגולה. אז פצה הקנטוניסט את פיו בתפילה, וחזר מילה במילה על התפילה משנה שעברה, כשחבריו חוזרים אחריו:

'רבונו של עולם!' - קרא החזן הקנטוניסט בהתרגשות ומחה דמעה סוררת, 'גלוי וידוע לפניך שאין לי מושג איך מתפללים, אינני יודע

אפילו על מה להתפלל. הרי מה נבקש ממך?' - אמר והחל לפרט בזעקה נואשת:

'בנים? - הרי אנו כבר זקנים, לא זכינו להקים משפחה וגם לא נזכה בכך...' - קראו כולם במקהלה דומעת, ובכיים החריד את הסביבה... 'חיים? - והלא חיינו אבודים ומלאי תסכול מר, וכי לחיים כאלו חיים יקרא?' - אמרו כולם בתמיהה מהדהדת, כשבכיים הולך ומתגבר... 'פרנסה? - למה אנו כבר זקוקים? הרי אנו מקבלים את הפנסיה שלנו מהצאר, ואין לנו דרישות נוספות!' - קבעו כולם פה אחד...

'אם כן, לא נותר לנו להתפלל אלא כמה מילים שאנו יודעים...' - וכאן, הפכו כל החיילים למקהלת בכי נרגש גדולה, וביטאו את שאיפתם הטהורה היחידה - שכולם יכירו במלכות ה', שהעולם כולו יידע שיש מי שמנהיג כאן את הכל, ואז שאגו בקול חוצב בהמיית לב משתפק: 'יתגדל ויתקדש שמייה רבא - - -'

ועימם פרץ הרבי בבכי נסער, מצטרף לזעקותיהם בהתלהבות ובדבקות, והסביר לתלמידיו: 'התפילה הזו, המילים הללו, התשוקה הזאת שבערה בליבם ופרצה באבוקת אש נלהבת - הן שהצילו את העולם כולו בשנה שעברה, כשנגזרו גזירות אימות על עם ישראל, שערי שמים ננעלו, ורק תפילתם הפשוטה אך הבוקעת רקיעים, שאיפתם הבושרת מתוך לבבות נשברים, הן שהצילו את עם ישראל כולו!'

כי כשיהודי מציב לנגד עיניו מטרה להגדיל כבוד שמים, כשיהודי מבטא שאיפה כנה מעומק הלב שהעולם כולו יכיר כי ה' הוא מלך העולם והוא המנהיג את כל יושבי תבל, התפילה הזו עוצמתית ואדירה, משברת קטרוגים ופורצת מחסומים. תפילה כזו - היא שבכוחה להציל את עם ישראל כולו, ומביאה רחמי שמים על כולנו! כשאנו עומדים ומבקשים בימים אלו 'זכרנו לחיים', אנו בוודאי מבקשים על ישועותינו הדרושות, על החיים, הבריאות, הילדים, הפרנסה והאושר שלנו, אך אנו שמים דגש מיוחד כי אנו מתפללים לזכות בישועות אלו למטרת 'למענך אלוקים חיים' - כדי שנזכה לנצל את חיינו לטובת המטרה האמיתית שלנו, לעשות את רצון אבינו שבשמים ולהגדיל את שמו בעולם, כדי שנזכה לרומם את מלכותו בעולם ולפעול שכל יהודי יידע שה' אלוקי ישראל מלך -

אז התפילה שלנו בוקעת רקיעים, ממיסה שערים, שוברת מחיצות, מסירה קטרוגים, ומתקבלת ברחמים וברצון. אז - גם אם התפילה נשמעת מפיו של יהודי שההיסטוריה הרוחנית שלו לא משהו, אך ככל שהתפילה היא למען אבינו שבשמים - כך היא זוכה להישמע מיד לפני כסא הכבוד, ומזכה במילוי שאיפותינו, בישועות הדרושות לנו, בשנת שפע ואושר!

בל נשכח את המסר העולה מסיפור מרגש זה, המובא בספר 'תולדות קדושת לוי'. הבה נחשוב במה נוכל לשפר את חיינו הרוחניים, במה נוכל לייעל את פעילותנו להגדיל ולפרסם את שמו יתברך, כיצד נוכל לקדש את שמו בעולם. איך נוכל לנצל את הכישורים שלנו לזכות את הרבים, לשמח יהודים, לפרסם את האמונה בה', לפעול בפרנסה שיעניק לנו הבורא כדי להיטיב את החינוך לילדינו, להדר יותר במצוות, להרבות יותר בחסד.

וקיימים'. נראה לי שכדאי לך לאמץ את הסגולה הזו, לקבל על עצמך שתיקה מוחלטת בעת התפילה וקריאת התורה, והבטחתו של אותו גאון וצדיק תעמוד לך להיושע!

מיהר החסיד וקיבל על עצמו את קבלה זו. ואכן, כפי שמספר הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א בעדות אישית, לפקודת השנה זכה אותו יהודי לראות בישועת ה' באופן פלאי ובלתי מוסבר, וחבק בן בכור קטן וחייכן, לראשונה בחייו!

בעת הזו, כשספרי צדיקים ורשעים פתוחים, כדאי לזכור את דברי תיקוני הזוהר בתיקון י"ה, שספר הרשעים הוא ספרם של המשוחחים בעת התפילה, חלילה. ומידה טובה מרובה: הזוכים בימים אלו לקבל על עצמם שתיקה מוחלטת בעת התפילה, לגיון הגיבורים הדוממים בעת התפילה מתחילתה ועד סופה - אלו נחתמים בספרם של צדיקים, לחיים ארוכים וטובים, חיים של אושר ונחת.

הבה נאמץ את הקבלה הזו, הבה נשמור פינו ולשונונו שלא לדבר בעת התפילה, ונזכה בגמר חתימה טובה לשנה טובה ומאושרת!

שליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

הבה נקדיש את תפילתנו לבקשה על צרכינו, מתוך מטרה לעשות במה שיעניק לנו הבורא את רצונו, לעובדו ולעשות לו נחת רוח. כך נזכה שתפילותינו יתקבלו ברחמים וברצון, ונזכה כולנו לגמר חתימה טובה ולשנה טובה ומבורכת, שנת גאולה וישועה, שנה בה נזכה לעשות רצון ה' מתוך שפע והרחבת הדעת ברוחניות ובגשמיות, אמן!

סגולה מבטיחה...

בלב שבור ומרוסק, קרוע ומורתח, נכנס חסיד אל רבו, ותינה בפניו את צערו וכאבו. כבר חלפו כמה וכמה שנים מאז נישואיו, ועדין ביתו ריק מצהלות ילדים משחקים. השנים חולפות, ההמתנה הארוכה מייסרת, ולמרות השתדלויות רבות במגוון אופנים, הישועה אינה נראית באופק...

הקשיב הרבי לסיפור, ומלבו נעקרה אנחה. הוא התעטף בשרעפים, ואז נייעור וקרא: 'אם אתן לך סגולה מובטחת מצדיק מלפני כמה דורות להיושע בזרע של קיימא, התיקח אותה?' - על אתר קפץ החסיד ואמר בשמחה: 'בוודאי!'

'ובכן', אמר הרבי, 'בעל ה'תוספות יום טוב' מבטיח למי שישמור פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה, כי 'יזכה לראות בנים חיים

המשך מעמוד 13 | הגאון ר' ברוך רוזנבלום שליט"א

הכיפורים הוא היה אומר באימה וביראה את הווידי ומפרט את סוגי חטאיו. אחד מהם הוא: "על חטא שחטאנו לפניך בידועים ובלא יודעים".

האם הוא ידע מה מסתתר מאחורי המילים האלו? האם ידע שבצעם הוא התכוון למעשה הזה שסיפר ר' שלום? הוא אמר את הווידי של "בלא יודעים" בלא יודעים... בלי שידע מה מונח כאן. אמר ולא ידע מה אמר.

זה שהוא התעסק בעסקי חלפנות וספר דולרים בתוך בית הכנסת - זה ה'ביודעים', אבל המעשה שיצא מזה - זה ה'בלא יודעים'. לעסקי החלפנות שלו בתוך מקדש מעט הוא היה מודע, אבל להשלכות של מעשהו הוא אפילו לא היה מודע. הוא לא העלה בדעתו שמייחסים לו חילול שבת וגילוח בתער! הוא הרי עצמו נזהר בכבוד השבת והקפיד על שמירת השבת, וכמו כן נזהר שלא לגעת בזקנו, אך כשבא לפני בית דין של מעלה דנו אותו על חילול שבת ועל גילוח בתער!

עם התבונה הזאת אנו נכנסים ליום הכיפורים. עלינו להכיר את החשיבות ואת הערך שיש לכל מעשה שלנו. עלינו לדעת שאנו פועלים לא רק לעצמנו, אלא גם משפיעים על הזולת, לטוב ולמוטב. זו אחריות עצומה הרובצת עלינו כל השנה. ובעמדתנו ביום הכיפורים אנו צריכים להתוודות על כלל מעשינו - הן הגלויים וידועים לנו ואת שאינם ידועים, ולהתפלל לפניו שיקבל את תשובתנו ויטהר לבנו לעבדו באמת.

(מתוך ספר 'דורש טוב' - יום הכיפורים)

תראה בסרט: הוא עושה לך 'שששש...' ואתה מחזיר לו 'פפפפ...'." "אז תחייבו אותי על כך שעשיתי לו 'פפפפ...', מה זה קשור לתער?"

"בוא, תראה את ההמשך ותבין. ביום שישי שלאחר מכן, האיש ההוא בא למספרה שלו במחנה יהודה. הנה, תראה בסרט. אתה רואה? הנה ר' שלום שבדרון ור' עזרא ברזל באים לחנות שלו ואומרים לו: 'מה אתך? למה פתחת את החנות?', ומה הוא עונה להם? הנה, בוא תשמע, אדון ברקוביץ. הוא מספר להם את כל הסיפור על 'זיכרון משה', ועל שני היהודים עם הפאות והזקנים שעסקו בחלפנות בתוך בית הכנסת..."

"הנה, תראה: הוא מעיר לך שזה נגד ההלכה בשולחן ערוך, ואתה אומר לו: 'תעזוב אותי, תן לעבוד'. הוא למד ממך. בוא תשמע מה הוא אמר לרבנים שבאו אליו למספרה שלו לפני שבת: 'תעזבו אותי, תנו לעבוד'. אין מה לומר, אתה רב'ה מצוין, יש לך תלמיד מובהק. "אתה יודע מה הוא עשה שם במחנה יהודה? הוא חילל שבת, גילח אנשים בתער. אבל המעשים הללו שייכים לך! הנה, זו החתימה שלך. אתה עשית את זה!"

והאדם הזה, האומלל והמסכן, מודה ואומר: "ריבונו של עולם, אתה צודק. א-ל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא!"

ביודעים ובלא יודעים

האדם הזה מצדיק עליו את הדין וחיותם ומאשר שכל המעשים המיוחסים לו אמת ויציב. אך בעודו בחיים חיותו, מדי שנה ביום

'מאסף', שם הוא מעלה על נס את טוהר מידותיו בלשונו המליצית והנפלאה כך:

"על גדול הדור הזה עלינו לקונן את קינת ירמיהו: 'איכה יועם זהב'. כל אישיותו היתה דומה לארנטיס של זהב, ידיו גלילי זהב ראשו כתם פז, עיניו כעין הבדולח ולבו לב זהב. היה שובע אהבה וחיבה לכל אדם מישראל, וכל גופו היה אבן טוב ומרגליות, משובץ בעדי עדיים של תכונות נפשו ומדותיו הנשגבות שאף גדולי ישראל יכולים ללמוד מהן הרבה. הוא לא הניח תמורתו בדור יתום זה ואף בדורות רבים. גאון כזה בעל שלמות מקיפה כמותו הוא חזיון יקר!"

כעין זה התבטא גם אחיינו של רבי חיים עוזר, הגאון הצדיק רבי אליעזר אליהו דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', במאמר שכתב לזכרו: "לא היה דומה לו באהבת ישראל, בנשיאות עול עם חברו, ביכולת לחוש את סבל הזולת עוד יותר מסבל עצמי... מידותיו הטהורות היו מופת חי לעולם כולו. כל מי שחפץ בדורנו לדעת כיצד הן המידות הטובות - היה עליו לנסוע לוויילנה כדי לראות את רבי חיים עוזר זצ"ל".

שמעתי מהגאון רבי יצחק ברוק שליט"א, ראש ישיבת נובהרדוק בירושלים, כי שמע מאביו הגדול הגאון הצדיק רבי בן ציון ברוק זצ"ל, כי כאשר ביקר פעם בוויילנה אצל רבי חיים עוזר, ובעודם עסוקים בסוגיות התלמוד יצאו לרחובה של עיר. באמצע הדרך ניגש אליהם מאן דהוא ובירר: "התדעו היכן מתגורר פלוני?". "הן", השיב רבי חיים עוזר כשהוא מחווה באצבעו, "תעלה כאן את המדרגות הסמוכות, תפנה ימינה ומיד לאחר מכן שמאלה ותגיע למחוז חפצך", ובתוך-כדי-דיבור פנה למלווהו רבי בן-ציון וביקשו אם מוכן להואיל בטובו לקחת את האיש למקום שביקש.

רבי בן-ציון מיהר למלא אחר בקשתו, ולאחר שחזר שאל את רבי חיים עוזר מדוע ביקש ממנו לקחת את האיש עד הכתובת שביקש ולא הסתפק בהסבר מילולי בלבד. השיבו רבי חיים עוזר: "הרי כאשר היהודי הזה בירר היכן הכתובת שמתי לב כי הוא מגמגם וחש אי נעימות עד שבקושי אזר אומץ לפנות אלינו. חששתי כי אם לא הבין בדיוק את הסברי יאלץ לשאול שנית את העוברים ושבים. מדוע שנגרום לו שוב אי נעימות, לכן ביקשתי ממך שתיקח אותו עד למקום..."

כזה היה רבי חיים עוזר; גאון עולם במידות! מומחה לחדור לרגשות השני!

מרוך שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א רגיל לספר בהתפעלות את ששמע פעם מרבה של מונטריאול, הגאון רבי פנחס הירשפרונג זצ"ל, שנמנה על אחד מאדירי התורה המובהקים בדור העבר; כי בבחרותו כאשר למד בישיבת 'חכמי לובלין' אצל מרוך הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, כשנסע הביתה באחת הפעמים יעץ לו רבו רבי מאיר: "כדאי לך להיכנס בדרך לוויילנה, להיכלו של רבי חיים עוזר, אצלו תוכל לראות מהו אדם השלם".

כמצוות רבו עבר רבי פנחס דרך וילנה, נכנס לרבי חיים עוזר ושוחח עמו בסוגיא בה עסק, ובדבריו הזכיר סברא מסוימת המוזכרת במסכת 'במות דף נז'. רבי חיים עוזר תיקנו על אתר כי הסוגיא מופיעה בדף נח. אמר רבי פנחס: "נתי ספר ונחזי". וכבר ניגש אל

הנפלאות. ההשגות הגבוהות שלהם לא מנעו בעדם מלרדת אל העם, להביט על צרכיו של כל אחד ואחד כמעלה ראשונה בחשיבות. אם נתבונן בהליכות חייהם של גדולי הדורות, נראה בחוש כי אלה שהיו מיוחדים במידותיהם הזכות והטהורות, שאת כל אישיותם העניקו לכלל ישראל, זכו למושגי גדלות בלתי נתפסים בתורה ובשאר מעלות, למעלה מכוח אנוש ממש. כי התורה והמידות המידות והתורה חטיבה אחת, בלתי נפרדות הן. שמעתי מאבי מורי שליט"א, כי פעם ישבו שני יהודים בחדרו של מרוך ה'חזון איש' זצוק"ל והציעו בפניו טענותיהם בענין מסוים שפרץ ויכוח ביניהם. בתוך להט הדברים התבטא האחד על השני: "הוא שקרן".

"אל נא תאמר שקרן על זולתך", העיר לו ה'חזון איש' על אתר. "אבל מה אעשה?", טען הלה בפני ה'חזון איש', "והרי הוא באמת שקרן".

השיבו ה'חזון איש': "לפחות תאמר שהוא אינו דובר אמת אבל לא שקרן". בהטעימו: "מבן ישיבה מצופה שהשפה שלו תהיה שפה נקיה".

חז"ל אומרים (ברכות סד): "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם". שאל מרוך הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', הרי בדיוק בשביל מטרה זו של השכנת שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו ישנם עסקנים, יועצים ודיינים למיניהם? ממתו הוטל על כתפי תלמידי חכמים להשכין שלום?

ופירש, כי עצם מציאותו של התלמיד חכם משרה שלום. ההליכות הנאצלות שלו, האנושיות המוסרית שלו, האכפתיות שלו כלפי הסביבה, מביאות שלום ושלוה לעולם. נעים לשהות בארבע אמותיו, כיף להימצא במחיצתו.

כשאדם עובר סמוך למאפיה, בין אם יחפוץ ובין אם לאו הוא יריח את ניחוחות המאפים למיניהם הנאפים בה; כך מי שעומד סמוך לתלמיד חכם אמתי שהתורה מנווטת את חייו, בין אם יחפוץ ובין אם לאו יחוש בנעימותו המיוחדת, ברוגע ובשלוה שהוא מוסיף בעולם בעצם הימצאותו.

וזוהי כוונת חז"ל "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם", מרבים שלום לאו דוקא על ידי מעשיהם אלא על ידי הימצאותם.

"מידותיו של רבי חיים עוזר היו מופת חי לעולם כולו"

אם תמיד אנו רגילים לשמוע פלאות אודות גאון הגאונים, מרוך רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, רבה של וילנה ובעל ה'אחיעזר'. על גאונותו המרקייעה שחקים, על כשרונו הכביר, על כוחו הגדול לעסוק בכמה דברים בבת אחת ועוד ועוד, הרי שגדולי תלמידיו ומקורביו כשרצו לבטא את התחומים שהתייחד בו היו מעלין על נס בהדגשה דוקא את מידותיו הנאצלות, את לבו הרחום להרגיש צער ולהלך כנגד רוחו של כל יחיד ויחיד.

הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל, רבה של פתח-תקוה, שנמנה בצעירותו על מקורביו של רבי חיים עוזר, כתב מאמר הערכה בקובץ הוותיק

ארון הספרים וביקש להוציא את הגמרא מהארון, אך רבי חיים עוזר מנע בעדו: "זה לא!".

תגובתו של רבי חיים עוזר עוררה תמיהה אצל הנוכחים, שסברו לתומם כי כנראה רבי חיים עוזר חושש על כבוד תורתו בתור רבה של וילנה, שמא ייזכר טעותו ברבים, ולכן מונע מהאורח לראות את הגמרא בפנים. אך מאוחר יותר כשיצא רבי פנחס מביתו ופתח את הגמרא ראה כי הצדק עם רבי חיים עוזר, הסוגיא אכן מופיעה בדף נח, והוא זה שטעה קודם. אז הבין למפרע כי למעשה רבי חיים עוזר לא רצה שרבי פנחס יובך ברבים, ולא שחשש על כבוד תורתו...

מאחורי הגאונות האגדית של רבי חיים עוזר והידענות הבלתי יודעת קץ שלו עמדה דמות אנושית ואצילית במיוחד, שכל כולה היתה נתינה לכלל ישראל, לבו לב כל ישראל, ליחיד ולרבים, לכלל ולפרט, ובזה זכה בהישגיו הכבירים.

"לא מצאתי שום עצה לתיקון המידות מלבד לימוד המוסר"

כיצד הגיע רבי חיים עוזר לידי מידות טהורות ומזוקקות כאלו? וככלל, מהו הדרך לרכוש מידות טובות וטהורות?

הנה ידוע מה שסיפר מגיד המישרים, הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל, כי פעם ביקר אצל רבו המשגיח הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל בחודש אלול, וכיון שנהג רבי שלום בתענית דיבור החל מראש חודש אלול ועד לאחר יום הכיפורים, שוחח עם המשגיח באמצעות כתיבה בלבד.

הוא כתב על פתק שאלה: "למדנו רבינו! כיצד מתקנים את המידות?". השיבו המשגיח תשובה נחרצת שאינה משתמעת לשתי פנים: "לא מצאתי שום עצה לתיקון המידות מלבד לימוד המוסר!".

ואכן, הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל, רבה של קריניק, מביא במאמרו מסמך קבלות שקיבל על עצמו רבי חיים עוזר לשנת תרצ"ד, שם מופיע בסעיף השני כך: "לעיין בכל יום לכל הפחות שעה קלה בספרי מוסר כמו 'שערי תשובה' לרבנו יונה ו'מסילת

ישרים' וספרים הדומים להם, ולחשוב בכל יום חשבון הנפש". ורבי חזקיהו יוסף כותב על כך בהתפעלות: "סעיף זה בכלל הפתעה גמורה היא גם למקורביו; כי כמדומה מעולם לא ראהו איש מעיין בספר מוסר, ולא נחשב מעולם בין בעלי המוסר. ואם כי צדקתו ויראתו הגדולה נודעת לכל, אך מעולם לא נתן אותיותיו אותות כי הוא מעיין כל יום בספרי מוסר בפועל, וכסבורים היינו תמיד שאין זה מתאים כלל לתכונותיו, כי רק בתורת ד' חפצו וממאור התורה ישאב כל אורו, ואמנם טעינו. למרות טרדותיו העצומות עוד האציל לו מועד גם לזה, ויעשנה לו לחוק".

הרי שגם רבי חיים עוזר שאב את טוהר מידותיו, מכוח לימוד המוסר, כי אין עצה אחת לתקן המידות מלבדה - כלשון המשגיח.

מדוע לימוד המוסר הוא המניע המרכזי לתיקון המידות, ראיתי בספר 'שפתי חיים' (מידות א) הסבר נפלא שמביא הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל, בשם הגאון הצדיק רבי נחום זאב מקלם זצ"ל: בכל אדם טבועות מידות רעות מעודו, "כי יצר לב האדם רע מנעוריו", אלא שלא תמיד הדבר מורגש. למה הדבר דומה, לייך הנמצא בחבית, שבוודאי מצויים בו גם שמרים, אלא שהם שוקעים לקרקעית החבית, לכן הם לא מורגשים. מתי מרגישים בהם? כאשר מנענעים את החבית אנה ואנה, אז השמרים צפים ועולים למעלה. אך כל זמן שלא מזיזים את החבית ממקומה, אפשר לשתות ולשתות בלי לחוש בכלום.

הנענוע הפנימי של האדם הוא לימוד המוסר!

אור האמת ללא כחל וסרק הבוקע מדברי חז"ל גורם לאדם להבחין מה הם מקומות התורפה שלו, מהיכן נובעים רצונותיו ומניעיו, ומעלות ומציפות לכור הבחינה את אותן מידות רעות השוכנות עמוק עמוק בתוכו, ורק כך הוא מסוגל לעקור אותן משורשן.

על ידי שנתמיד בלימוד המוסר נזכה ללכת בדרכיו של הקדוש ברוך הוא להידבק במידותיו, לתקן הפגמים בנפשותנו. כך תהיה לימוד התורה זך וטהור, וקבלת עול התורה בשלמות, להתגדל ולצמוח בקנייניה, ולגרום נחת רוח ליוצרנו.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא' - קטעים מלוקטים מפרשת אמור)

המשך מעמוד 9 | הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א

בעת התאונה שאירעה עמו, נדהמו להיווכח בשנית, שהדברים שהשמיע מעל מיטתו נסובו על הזכות הגדולה של העם היהודי בשמירת שבת.

כשנפרדו מהפצוע נישק אותו האיש החילוני בחום רב ואמר בפני כל הנוכחים - "רק עכשיו אני מבין את מעלתם של לומדי התורה, אם אדם שנמצא בבית המדרש יכול להפוך את עצמו מבהמה לאדם, והדבר היחיד העומד לנגד עיניו הוא רק שם אלוקיו והכנסתם של יהודים נוספים בעול קיום המצוות, והוא שונה מדמותם של אנשים שמקומם אינו בבית המדרש, ששם כל אחד דואג לעצמו".

קידוש שם שמיים גדול היה באותה שעה בבית החולים. ('יתד נאמן')

להאזין לשאלתו של השוטר, ולשמוע בתדהמה את תשובתו של היהודי החרדי, שהיה מוטל על הכביש בחוסר אונים מוחלט. הם לא הצליחו להבין איך ייתכן שכל מה שמעיניו אותו ברגע כואב זה היא השבת.

כאשר עזבו את זירת התאונה והמשיכו בדרכם, הרהרו בני הזוג בגבורת הנפש של איש זה, שגם כאשר עוברים עליו באותם רגעים ייסורים נוראים, אינו חושב על עצמו, אלא כל מעיניו נתונים בריבוננו של עולם, ובמתנה הטובה שקיבלנו ממנו, היא השבת שהעניק לעמו, ועד כדי כך נחרטה בנפשם הפגישה עם היהודי הפצוע, שהם הרגישו חובה לברר את זהותו ולבוא אליו לביקור בבית החולים.

ואכן, כאשר הגיעו למיטתו של הרב בביה"ח, והציגו שהם היו נוכחים

עיקרו של וידוי אינו החרטה והזעקה, אלא הוא התעוררות לשינוי המעשים מכאן ולהבא.

הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע מפרש מה שנאמר (קהלת יא, א) "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו", שהכוונה היא לבקשה הנשלחת למרומים על פני המים - אלו הדמעות ששופך כמים, שהם עושות רושם רב במרומים, ופועלות כמו עבודה ויגיעה של ימים רבים, וזהו כי ברוב הימים - הנפעל ברוב הימים תמצאנו בנקל אם תבקש בדמעות.

אבינו אב הרחמן יזכנו לשוב בתשובה שלמה, ובזכות זה נזכה לגאולה שלמה, לרפואה שלמה בבריאות הגוף והנפש, בני מעלי חיי אריכי ומזוני רוויחי, וניחתם כולנו לחיים טובים ולשלום.

(לקט מתוך מאמר נרחב מתוך 'באר הפרשה')

יודע שאין עומד בפני הפורענויות אלא תשובה, שכל מי שחוטא ואומר חטאתי אין רשות למלאך ליגע בו.

בשם המהרי"ד אמרו, שהדבר דומה לבן כפר ששהה בעיר והנה ראה שלפתע פרצה דליקה וקרא ה'כרוז' לאמור הצילו... שריפה משתוללת, מיד רצו כל אנשי העיר עם דליי מים וכיבו את השריפה. כשחזר הכפרי הנבער מדעת לביתו סיפר בהתלהבות לכל אנשי הכפר הדומים לו שראה דבר פלא בעיר, שצועקים ונכבית הדליקה... ונמלכו לנהוג אף הם במנהג נכבד זה... וכאשר פרצה שריפה לאחר זמן בכפר עמדו וזעקו, וכמובן שלא הועילו ולא כלום... הגיעו במרוצה לאנשי העיר והתמרמרו בפניהם מדוע אצלכם הועילה 'הסגולה' הסבירו להם שאין התכלית בזעקה אלא במעשה... ואין הזעקה אלא כלי לאסוף את העם לכבות את האש. כך כיוצ"ב

המשך מעמוד 23 | הרב בנימין בירנצוויג שליט"א

המעופשים, ובאותו רגע עלו במחשבתי דברי הגמרא 'השותה מים לצמא מברך שהכל נהיה בדברו', ואז בכוונה עצומה בירכתי 'שהכל נהיה בדברו' בכוונה עצומה שהכל בידו.

"בין הפליטים, שכללו אותי ואת אשתי ובתי בת הארבע, היתה משפחה נוספת ולה תינוקות כבת חצי שנה. באותה עת החלה התינוקת בוכה בכיות רמות בלא יכולת להרגיעה, גם בעזרת דברי מתיקה כל שהם, דבר שהגביר את קצב פעימות הלב ואת החשש מפני הבאות שמא ישמעו אותה שומרי הגבול ויתפסונו בקלקלתנו. לפתע שמענו קול מתקרב והולך הקורא לעברנו 'האם יש כאן תינוקת בוכה', ענינו בחיוב, כשאנו מתוחים וחרדה אופפת כל אחד מאתנו, ואותו קול הלך וקרר עד אשר זיהינו גוי המתקרר אלינו ובאמתחתו חלב עבור התינוקת הבוכה. כיון שכך ראינו בזה אות משמים, ותמורת סכום כסף הגון שידלנו אותו ללכת לעיירה הקרובה לכתובת אותה הכרנו למסור שעדיין אנו בעובי היער ואת הגבול לא עברנו. אותו הגוי הלך בשליחותנו ותיכף ומיד הגיע מישהו שהעבירנו את הגבול ועזר לנו בכל דבר.

"ולי נשאר חרוט בזכרוני וצורב בלבי אותה ברכה מעומק הלב על גדות השלולית עם המים המעופשים, 'שהכל נהיה בדברו'! היינו כבר על סף ייאוש ודכדוך נורא, והנה הברכה החייתה את אמונתנו וחיותנו, ואף מכוחה ברחמי המרובים הגיעו לנו חיים ממש בנס שלא כדרך הטבע".

בו את מעלת ההתבוננות בכוחו של בורא עולם שאין בלתו, האדם המברך ומתבונן הרי הוא חי את חייו ברוממות וגם זוכה למעשה בחיים בכך שאין שליטה לכוחות הטבע עליו, הוא ה'חי' המסתובב בעולם!".

נביא מעשה מופלא נוסף בענין זה (הובא בספר 'נוטרי אמן'): "בזמן מלחמת העולם השנייה", מספר ר' שלמה יהודה בנט בנדיקט, "שהינו בבונקר כמה יהודים רועדים פחדים וחרדים מאימת הגרמנים ימ"ש בעיר בודפשט המשתרעת למרגלות גבול צ'כוסלובקיה. אותה עת היה בדעתנו לעבור את גבול צ'כוסלובקיה אשר בה היה המצב קל יותר וממנה לעבור לווינה בתפילה ובתקוה שמשם נזכה להגיע ברבות הימים לארץ אבותינו ארץ ישראל.

"אך דא עקא שהביצוע המעשי לא היה פשוט כלל ועיקר, כיון שהמעבר בין גבול הונגריה לצ'כוסלובקיה חסום היה בפני יהודים. אי לכך שכרנו גוי תמורת כסף מלא כדי שיבריח אותנו דרך יערות אל מעבר לגבול ההונגרי, וציפינו ציפיה דרוכה להגשמת חלומותינו. אותו גוי שהיה אוהב בצע ורע לב, הביאנו לתוככי היער ובלא אומר ודברים עזבונו לנפשנו באמצע יער עבות וברח.

"שהינו שם ביער יום ואף יומיים ובאין מים החל הצמאון לתת את אותותיו. מיותר לציין, כי באר לא היתה בסביבה והלכנו לתור אחר מעט מים, והנה תוך כדי הליכה נגלתה לעיניי שלולית מים שנקוותה ממימי גשמים ורפש. גודל הצמאון גבר על הבחילה מהמים

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

לא מתקרב לתואר הנכסף, אבל שתקתי.
 "האם המשיכה לשאול אותם: 'ילדים חמודים, מה עלינו לעשות כעת?' מיד, באחת, בשמחה שפרצה ללא גבול, נטלו הילדים את הצלחת שלהם וכל אחד העביר ממנה מעט אוכל לצלחת הריקה. לא תחושת ויתור הורגשה שם, להיפך, הרגשה של זכות, פרץ של שמחה היה בילדים הללו על שזוכים לתת לי מפת לחמם. לאחר מכן הם הובילו אותי כחתן אל הכסא הריק והתבקשתי להתחיל לאכול. נאמן להחלטתי אכלתי רק פרוסת לחם אחת.
 "ואז, אני שומע קול דקיק ומתוק: 'תלמיד חכם, מהמלפפון שלי לא אכלתי!' וכל הילדים עונים אחריו: 'וגם משלי לא טעמת!'. תשוקתם של הילדים שאוכל מהמנה של כולם, לא הותירה לי ברירה ואכלתי את כל מה שהניחו לי בצלחת, רק אז היו הילדים מרוצים, כשראו שה'תלמיד חכם' כבר אינו רעב.
 כשסיימתי ופניתי ללכת הודיתי לאלמנה על הארוחה, ואזי היא פנתה שוב לילידיה: 'מה תבקשו מהתלמיד חכם?' בליבי חשבתי: 'לו אני יכול, אתן להם כל מה שיבקשו'. אבל הם ביקשו דבר אחד: 'תלמיד חכם! תברך אותנו שנזכה לגדול בתורה!'.
 עשיר גמר את סיפורו, ופרץ של דמעות פרץ מעיניו ואמר: "אותה אלמנה עם יתומיה הרכים, הם שחינכו אותי לאהבת תורה! הם שלימדו אותי ששירת התורה לעולם תנוגן, ובכוחה של מנגינה זו לצלוח כל קושי, ולהמשיך להתנגן בכל מצב, וכך חדרה לעצמותי הידיעה שאין דבר חשוב יותר מלימוד התורה הקדושה!".

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

שישב לידי ובררתי אצלו היכן יש אוכל?
 'אין כאן חדר אוכל' - ענה לי הבחור בעדינות - 'אנחנו אוכלים 'ימים' אצל תושבי העיר, בכל יום הבחור פונה לכתובת אחרת אליה הוא שובץ, ושם הוא אוכל את לחמו. גש אל הממונה והוא ישלח אותך לאחד מהתושבים!'.
 כך עשיתי, אולם הכתובת היחידה שנותרה לו פנויה, היתה אצל אשה אלמנה עניה ומרודה, שהתגוררה בביתה העלוב עם ששת יתומיה הקטנים. צמרמורת עברה בגופי, 'הכיזד אוכל לאכול שם ולנגוס מפת לחמם הדלה?' הרהרי לעצמי, והממונה - כאילו קורא את מחשבותיי - אומר לי: "היא אוהבת לארח בחורי ישיבה, אך כיון שהיא אכן עניה, אל תבקש תוספת, שלא תאכל על חשבון ילדיה".
 "לא ידעתי את נפשי" - מספר העשיר - "הסתובבתי אנה ואנה, מסתפק אם אכן ללכת לאכול אצל האלמנה, שבת לבית המדרש, מנסה בכוחותי הדלים לותר על האוכל, אך לבסוף הרעב הכריע, לא היתה לי ברירה, הלכתי לבית האלמנה, מתוך החלטה ברורה שאוכל שם רק פרוסת לחם אחת, המעט שישקוט את רעבוני.
 "נקשתי על הדלת, וכשהיא נפתחה קדמו את פני ששה ילדים חמודים כשהציפייה הציפה את עיניהם, ומאחור אני שומע את אמם שואלת: 'מי בא?'
 "פה אחד ענו הילדים: 'תלמיד חכם הגיע!'
 "הם תפסו בידי והובילו אותי לכיון המטבח, השולחן שם היה רעוע, ועליו כבר היו מונחות שבע צלחות, שש מהן מלאות והשביעית ריקה.
 "האמא נכנסה למטבח ושאלה: 'ילדים יקרים, של מי הצלחת הריקה?', 'של התלמיד חכם!' ענו הילדים בקול גדול.
 "אני רק בן שלוש עשרה' - רציתי לזעוק - 'לא תלמיד חכם ועדיין

המשך מעמוד 20 | הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד

על השומע ומכניס בקרבו 'יראת שמים', ועכשיו שהשומע הוא כבר 'ירא שמים', אז יכול לשמוע ולקבל את דברי התוכחה של המדבר ושב ורפא לו...
 ויש לדייק, שלכך אמרו חז"ל הלשון כל אדם שיש 'בו' יראת שמים דבריו נשמעין, ולא אמרו הלשון שיש 'לו' יראת שמים - ואולי הכוונה, כי לא סגי שיש לו להמעורר יראת שמים מן השפה ולחוץ, אלא כדי שדבריו יהיו נשמעים, צריך שיהיה 'בו' יראת שמים - האדם מוכרח שתהיה לו יראת שמים בתוך תוכו פנימה, שכל מציאותו תהיה מציאות של יראת שמים, ורק אז יהיו דבריו נשמעים, כי אז יוכל להשפיע על השני שגם הוא יהיה ירא שמים, ואז בהכרח שדבריו יהיו נשמעים.
 (מתוך נועם שיח - מכון אפריון לשלמה)

הנה אמרו חז"ל במסכת ברכות (דף ו:): כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין. ולכאורה יש להבין, מה השייכות בין יראת שמים לזה שדבריו יהיו נשמעים - הלא לכאורה אם מדברים בקול רם אז דבריו נשמעים...
 אמנם באמת יש לדון מהי הסיבה לכך שדווקא מי שיש לו יראת שמים אז דבריו נשמעים ומתקבלים.
 אלא הרבה פעמים אנו רואים שאחד אומר מוסר לשני והדברים נכנסים לאוזן אחת ויוצאים מהאוזן השניה, וכן יש לפעמים שמעוררים לאחד על הנהגה מסוימת שנוהג בה, שאין זה לפי ההלכה, ואין התוכחה מדבר אליו כלל, ובמקרה הטוב הוא יחפש היתרים דחוקים להצדיק את עצמו ואת מעשיו.
 על זה אמרו חז"ל: כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים - זאת אומרת, שאם המעורר הוא ירא שמים, אז מקודם הוא משפיע

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מדוע מדלגים בערב פסח על 'מזמור לתודה'?
- ◆ מי שערך בדיקת חמץ בליל י"ג בניסן לאור הנר - האם צריך לשוב ולבדוק בליל י"ד?
- ◆ אילו מקומות צריך לבדוק בבדיקת חמץ?

ממנהגי חודש ניסן

- בשנים עשר הימים הראשונים של חודש ניסן, שבהם הקריבו הנשיאים את קרבנותיהם בחנוכת המזבח - יש שנוהגים לומר בכל יום את פסוקי הקרבן של הנשיא שהקריב בו.
- השבת שלפני פסח נקראת 'שבת הגדול'. ויש שנהגו לברך בשבת זו איש את רעהו: "שבת הגדול שלום ומבורך".
- בערב פסח לא אומרים 'מזמור לתודה' בפסוקי דזמרה, משום שמזמור זה נאמר במקום הקרבת קרבן תודה, ובזמן שבי"ת המקדש היה קיים, אסור היה להקריבו בערב פסח.
- היום שלמחרת שלוש הרגלים נקרא 'אסרו חג', על שם הכתוב בתהלים: "אֶסְרוּ חַג בְּעַבְתֵּימִי עַד קַרְנוֹת הַפְּזִיחַ".

מהלכות בדיקת חמץ

- מן התורה, ניתן לקיים את מצות הוצאת החמץ מרשותו באחד משני אופנים: א. הוצאת החמץ בפועל אל מחוץ לרשותו, או שריפתו, וכדומה. ב. 'ביטול' החמץ בלבו, והפקרתו, ללא הוצאתו מרשותו. וחכמינו ז"ל תיקנו שיקיים את שניהם, ואף יבדוק בחורים ובסדקים שבכל מקום שמכניסים בו חמץ לפעמים, אם יש בהם חמץ, בליל ארבעה עשר בניסן. ויש להתחיל את הבדיקה מיד לאחר צאת הכוכבים.
- מחצית שעה לפני צאת הכוכבים של ליל ארבעה עשר בניסן, אסור להתחיל במלאכה ולאכול פת יותר מכביצה, עד לאחר בדיקת חמץ. ולימוד תורה (ביחידות) - יש שאוסרים כדין מלאכה, ואף אם שעה זו קבועה ללימודו;

ויש שמתירים עד לצאת הכוכבים. ומי שהתחיל בדברים אלו בזמן האיסור, צריך להפסיק בצאת הכוכבים; ואם התחיל לפני זמן האיסור - לדעת השולחן ערוך, אינו צריך להפסיק, ולדעת הרמ"א צריך להפסיק בצאת הכוכבים. ותפילת ערבית בליל בדיקת חמץ, יש להתפלל בצאת הכוכבים, לפני הבדיקה.

• לפני בדיקת חמץ, מברכים "אשר קידשנו במצוותיו וציונו על ביעור חמץ". ואם התחיל לבדוק ללא ברכה - יכול לברך כל זמן שלא סיים את הבדיקה.

• מנהג ישראל כבר מימות הראשונים, להניח פתיתי חמץ לפני בדיקת חמץ במקומות הנבדקים. וטעמים רבים לדבר, ויש אומרים שבזמננו שהמקומות הנבדקים מנוקים תחילה בנקיון יסודי במיוחד - חובה מן הדין להניח בהם פתיתי חמץ, כדי להחיל עליהם חובת בדיקה. והבודק לפני ליל י"ד בניסן - יש אומרים שאינו צריך להניח פתיתי חמץ, ויש אומרים שגם הוא צריך להניח.

• מקום שניתן לבדוקו היטב באמצעות מישוש היד, ואכן נבדק באופן זה - לדעת פוסקים רבים אין מצוה לבדוקו בליל י"ד לאור הנר, ויש חולקים.

• מי שערך בדיקת חמץ בליל י"ג בניסן, או באחד הלילות שלפניו, לאור הנר - לדעת רוב הפוסקים אינו צריך לשוב ולבדוק בליל י"ד.

• בכלל תקנת בדיקת חמץ, תיקנו חכמינו ז"ל לבדוק גם מקומות שבמשך השנה לא מכניסים בהם חמץ בדרך קבע, כאשר יש לחשוש שהכניסו לתוכם חמץ במקרה.